

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

*31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il
müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə*

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat.....	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Əsas fəaliyyət.....	6
2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası.....	6
3. Hesabatların tərtibatının əsası.....	8
4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı.....	9
5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları.....	19
6. Səqment hesabatı.....	20
7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri.....	22
8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər.....	22
9. İnvestisiya qiymətli kağızları.....	23
10. Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	24
11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər.....	30
12. Digər aktivlər və öhdəliklər.....	32
13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər.....	33
14. Müştəri hesabları.....	33
15. Digər borc öhdəlikləri.....	34
16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları.....	34
17. Vergilər.....	34
18. Kapital.....	35
19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər.....	36
20. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə.....	40
21. Haqq və komissiya gəliri və xərci.....	41
22. Əməliyyat xərcləri.....	41
23. Risklərin idarə edilməsi.....	41
24. Ədalətli dəyər ölçülməsi.....	52
25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili.....	55
26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar.....	56
27. Kapital adekvatlığı.....	58
28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr.....	58

Müstəqil auditorun hesabatı

“Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin
Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditinə dair hesabat

Rəy

Biz “Azərbaycan Beynəlxalq Bankı” ASC-nin və onun törəmə müəssisələrinin (“Qrup”) 31 dekabr 2020-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə nəticələrini və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz audit Beynəlxalq Audit Standartlarına (“BAS”) uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının “Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları daxil olmaqla) (“MBESŞ Məcəlləsi”) uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və MBESŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan audit kontekstində və bu hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman ümumi şəkildə nəzərdən keçirilmişdir. Sözügedən məsələlərə dair biz ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

Hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələləri

Tərəfimizdən aparılan audit əsas audit məsələlərini hansı şəkildə nəzərdən keçirmişdir

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatı və balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatın və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatın Qrupun maliyyə vəziyyəti üçün əhəmiyyətini, yeni qəbul edilmiş 9 saylı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS (“MHBS 9”) əsasında gözlənilən kredit zərərlərinin (“GKZ”) qiymətləndirilməsi ilə bağlı çətinlikləri və mühakimələri nəzərə alaraq, biz bu sahəni əsas audit məsələsi hesab etdik.

Qrup defolt ehtimalını, proqnozlaşdırılan defolt riskini və defolt halında yaranan riski müəyyən etmək üçün keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilə bilən məlumatları, cari iqtisadi vəziyyəti və mövcud proqnoz məlumatlarını nəzərdən keçirməklə əhəmiyyətli mühakimələr və qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. Maliyyə aktivləri üzrə fərdi şəkildə GKZ-nin hesablanması borcalanların cari və proqnozlaşdırılan maliyyə göstəriciləri və girovun dəyəri nəzərə alınmaqla qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin ssenari təhlilinin aparılmasını tələb edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat haqqında məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 5-ci “Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları”, 19-cu “Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər” və 23-cü “Risklərin idarə edilməsi” adlı qeydlərə daxil edilmişdir.

Audit prosedurlarımıza, digərləri ilə yanaşı, aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Qrupun müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyatı hesablamaq üçün 9 saylı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq işləyib hazırladığı gözlənilən kredit zərəri metodologiyasını qiymətləndirdik;
- ▶ COVID-19 pandemiyasını nəzərə alaraq Qrupun defolt tərifinin və kredit riskində əhəmiyyətli artım meyarlarının uyğunluğunu, habelə onların metodologiyaya uyğun olaraq tətbiqinin ardıcılığını nəzərdən keçirdik;
- ▶ COVID-19 pandemiyasının təsirləri də nəzərə alınmaqla, müvafiq statistika modellərini, əsas giriş məlumatlarını və fərziyyələri, eləcə də GKZ-nin məcmu əsasda hesablanması zamanı proqnoz məlumatlarının daxil edilməsini qiymətləndirdik;
- ▶ Girovun satışından əldə edilə bilən pul vəsaitləri də daxil olmaqla fərdi əhəmiyyətli kreditlərdən gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təhlil etdik. Qrupun daxili və xarici qiymətləndiricilərinin hesabatlarını və girovun ədalətli dəyərində dair mövcud bazar məlumatlarını nəzərdən keçirdik;
- ▶ Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyatı və kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə ehtiyat ilə bağlı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə açıqlanan məlumatları qiymətləndirdik.

Qrupun 2020-ci il üzrə illik hesabatında olan digər məlumatlar

Digər məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları və auditor hesabatından başqa, Qrupun 2020-ci il üzrə illik hesabatına daxil olan məlumatlardan ibarətdir. Rəhbərlik digər məlumatlara görə məsuliyyət daşıyır. Qrupun 2020-ci il üzrə illik hesabatının bizə hazırkı auditor hesabatının tarixindən sonra açıqlanması gözlənilir.

Bizim konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair verdiyimiz rəy digər məlumatlar hissəsini əhatə etmir və biz bununla bağlı heç bir əminlik ifadə etməyəcəyik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi ilə bağlı məsuliyyətimiz yuxarıda göstərilən digər məlumatlar bizə açıqlananda onları oxumaq və bunu etməklə, həmin digər məlumatların konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına və ya audit zamanı əldə etdiyimiz məlumatlara əhəmiyyətli şəkildə zidd olub-olmamasını və ya digər şəkildə əhəmiyyətli təhrif olunub-olunmamasını nəzərdən keçirməkdir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin və audit komitəsinin məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin (belə məsələlər varsa) açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Audit komitəsi Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu şəkildə istifadəçilərin hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər;
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilməsi hazırlanması məqsədilə audite aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük;
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk;

- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Çıxardığımız nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər;
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk;
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Audit komitəsinin nəzərinə çatdırırıq.

Bundan əlavə biz Audit komitəsinə müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda müvafiq ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

Audit komitəsinə təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olanları və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditor hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən audit üzrə məsuliyyətli partnyor Turqay Teymurovdur.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı, Azərbaycan

16 aprel 2021-ci il

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2020-ci il tarixinə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2020-ci il	2019-cu il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	7	2,504,501	2,789,673
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları		55,058	60,059
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	2,505,784	3,179,615
İnvestisiya qiymətli kağızları	9	881,620	207,661
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10	2,397,018	2,165,804
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	576,729	693,281
Cari mənfəət vergisi aktivləri		-	4,387
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	17	709	1,029
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	11	200,766	192,993
Digər aktivlər	12	82,597	47,243
		9,204,782	9,341,745
Cəmi aktivlər			
Öhdəliklər			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	13	56,917	31,979
Müştəri hesabları	14	5,460,956	5,606,673
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	2	88,217	89,055
Digər borc öhdəlikləri	15	220,207	104,504
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	16	1,490,500	1,526,354
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri		-	74,748
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	17	89,464	83,498
Digər öhdəliklər	12	101,628	141,206
		7,507,889	7,658,017
Cəmi öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	18	1,241,287	1,241,287
Əlavə ödənilmiş kapital		1,847,437	1,847,437
Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat		(38,545)	6,368
Binalar üzrə yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı		39,926	38,760
İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir		86,524	58,568
Yığılmış defisit		(1,479,736)	(1,508,692)
		1,696,893	1,683,728
Cəmi kapital			
		9,204,782	9,341,745
Cəmi öhdəliklər və kapital			

İdarə Heyətinin adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Cənab Abbas İbrahimov
İdarə Heyətinin Sədri

Bakı, Azərbaycan

16 aprel 2021-ci il

Cənab Nəbi Əliyev
İdarə Heyəti Sədri müavini,
Baş maliyyə inzibətçisi

Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2020-ci il tarixinə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	Qeydlər	2020-ci il	2019-cu il
Effektiv faiz dərəcəsini istifadə etməklə hesablanmış faiz gəliri			
Müştərilərə verilmiş kreditlər		291,025	234,885
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		93,092	152,673
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		27,601	47,478
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		13,092	35,941
İnvestisiya qiymətli kağızları		18,056	3,431
		442,866	474,408
Faiz xərci			
Buraxılmış borc qiymətli kağızları		(96,446)	(95,891)
Müştəri hesabları		(37,576)	(35,945)
Digər borc öhdəlikləri		(4,765)	(2,990)
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		(1,959)	(685)
Lizin üzrə öhdəliklər		(582)	(377)
		(141,328)	(135,888)
Xalis faiz gəliri		301,538	338,520
Kredit zərəri üzrə xərclər	20	(20,186)	(37,765)
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə zərərlərindən sonra xalis faiz gəliri		281,352	300,755
Haqq və komissiya gəliri	21	82,148	90,163
Haqq və komissiya xərci	21	(21,274)	(24,572)
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması və kredit şərtlərinin dəyişməsindən əmələ gələn xalis zərər		(16,349)	(23,016)
Xarici valyuta əməliyyatlarından xalis gəlirlər:			
- Diliq		47,346	68,248
- Məzənnə fərqi		19,849	(17,957)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmə	11	(1,620)	(4,482)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə alətləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması	20	23,394	14,059
Digər dəyərsizləşmə (xərci)/dəyərsizləşmənin qaytarılması	20	(2,651)	17,707
Öhdəliklərin geri alınması üzrə zərər		(2,564)	-
Əməliyyat xərcləri	22	(177,259)	(143,619)
Digər əməliyyat gəliri		10,528	7,031
Qeyri-faiz zərəri		(38,452)	(16,438)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət		242,900	284,317
Mənfəət vergisi xərci	17	(63,944)	(68,609)
İl üzrə xalis mənfəət		178,956	215,708
Digər ümumi gəlir			
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlir</i>			
DÜGƏD ilə tanınan buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlirlər		22,704	2,707
Məzənnə fərqi üzrə ehtiyatın törəmə müəssisənin ləğvi ilə bağlı gəlir hesabatına yenidən təsnif edilməsi		(6,193)	-
Xarici əməliyyatların çevrilməsi üzrə məzənnə fərqi		(38,720)	19,214
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(4,541)	(542)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olan xalis digər ümumi (zərər)/gəlir		(26,750)	21,379
<i>Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan digər ümumi gəlir</i>			
Səhm qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlirlər		12,241	22,479
Binalar üzrə yenidənqiymətləndirmə ehtiyatında dəyişiklik	11	1,458	2,353
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməli olmayan digər ümumi gəlirin komponentlərinə aid olan mənfəət vergisi		(2,740)	(4,966)
Sonrakı dövrlərdə mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilməyəcək digər ümumi gəlir, xalis		10,959	19,866
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		163,165	256,953
Bir səhm üzrə gəlir, əsas və azaldılmış (səhm üzrə AZN)	18	0.04	0.05

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	<i>Səhm kapitalı</i>	<i>Əlavə ödənilmiş kapital</i>	<i>Məzənnə fərqi üzrə ehtiyat</i>	<i>Binalar və investisiya üzrə yenidənqiymətləndirmə ehtiyatı</i>	<i>İnvestisiya qiymətli kağızları üzrə realizasiya edilməmiş gəlir</i>	<i>Yığılmış defisit</i>	<i>Cəmi kapital</i>
1 yanvar 2019-cu il	1,241,287	1,909,116	(12,846)	36,878	38,419	(1,569,665)	1,643,189
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	-	215,708	215,708
İl üzrə digər ümumi gəlir	-	-	19,214	1,882	20,149	-	41,245
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	-	19,214	1,882	20,149	215,708	256,953
Əlavə ödənilmiş kapital	-	6,609	-	-	-	-	6,609
Əlavə ödənilmiş kapitaldan köçürmə (Qeyd 18)	-	(68,288)	-	-	-	-	(68,288)
Elan olunan dividendlər	-	-	-	-	-	(150,000)	(150,000)
Səhmdarlara digər köçürmələr	-	-	-	-	-	(4,735)	(4,735)
31 dekabr 2019-cu il	1,241,287	1,847,437	6,368	38,760	58,568	(1,508,692)	1,683,728
İl üzrə xalis mənfəət	-	-	-	-	-	178,956	178,956
İl üzrə digər ümumi gəlir/(zərər)	-	-	(44,913)	1,166	27,956	-	(15,791)
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	-	-	(44,913)	1,166	27,956	178,956	163,165
Elan olunan dividendlər (Qeyd 18)	-	-	-	-	-	(150,000)	(150,000)
31 dekabr 2020-ci il	1,241,287	1,847,437	(38,545)	39,926	86,524	(1,479,736)	1,696,893

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

	<i>Qeydlər</i>	<i>2020-ci il</i>	<i>2019-cu il</i>
Əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faiz		372,052	461,306
Ödənilmiş faiz		(104,211)	(101,267)
Alınmış haqq və komissiya		80,345	92,444
Ödənilmiş haqq və komissiya		(21,981)	(24,625)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər		47,346	68,248
İşçilərlə bağlı ödənilmiş xərclər		(80,263)	(67,140)
Ödənilmiş digər əməliyyat xərcləri		(59,841)	(52,016)
Alınmış digər əməliyyat gəliri		4,334	2,942
Əməliyyat aktivlərində və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti		237,781	379,892
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma</i>			
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları		5,002	(5,358)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		676,437	39,777
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(231,917)	(536,023)
Digər aktivlər		(35,126)	(7,230)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis (azalma)/artma</i>			
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər		24,630	(13,168)
Müştəri hesabları		(144,524)	1,244,546
Digər öhdəliklər		757	(1,888)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		533,040	1,100,548
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(135,982)	(4,580)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		397,058	1,095,968
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İnvestisiya qiymətli kağızlarının alınması		(537,571)	(101,008)
İnvestisiya qiymətli kağızlarının geri alınmasından daxilolmalar		147,905	11,560
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması və avans ödənişləri		(37,202)	(17,924)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satılmasından daxilolmalar		-	52
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(426,868)	(107,320)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Digər borc öhdəliklərinin ödənilməsi		(46,271)	(31,481)
Digər borc öhdəliklərindən daxilolmalar		161,217	28,848
Buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ödənilməsi		(346,519)	(992)
Qeyri-nəzarət payının əldə olunması		-	-
Dividend ödənilməsi (Qeyd 18)		(5,047)	(7,086)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti		(236,620)	(10,711)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə valyuta məzənnələrinin dəyişməsinin təsiri		(18,742)	1,563
Kredit zərəri üzrə ehtiyatda dəyişikliyin təsiri		-	-
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		(285,172)	979,500
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin əvvəlinə	7	2,789,673	1,810,173
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ilin sonuna	7	2,504,501	2,789,673

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat (davamı)*(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)*

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərdə dəyişikliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	Buraxılmış borc qiymətli kağızları	Digər borc öhdəlikləri	Cəmi
31 dekabr 2018-ci il tarixinə balans dəyəri	1,490,698	106,630	1,597,328
Nağd daxilolmalar	–	28,848	28,848
Geri qaytarma	(992)	(31,481)	(32,473)
Digər dəyişikliklər	36,648	507	37,155
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	1,526,354	104,504	1,630,858
Restrukturizasiya prosesinin bitməsi üzrə qeyri-nağd əməliyyatlar (Qeyd 2)	271,360	–	271,360
Nağd daxilolmalar	–	161,217	161,217
Geri qaytarma	(346,519)	(46,271)	(392,790)
Digər dəyişikliklər	39,305	757	40,062
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	1,490,500	220,207	1,710,707

"Digər dəyişikliklər" sətirində buraxılmış borc qiymətli kağızları və digər borc öhdəlikləri üzrə hesablanmış, lakin ödənilməmiş faizlər daxildir. Qrup ödənilmiş faiz xərclərini (keçmiş dövrlərdə hesablanmış faizlər daxil olmaqla) əməliyyat fəaliyyətindən pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təsnifləşdirir.

Aktivlərin restrukturizasiya prosesinin tamamlanmasından irəli gələn qeyri-nağd əməliyyatlar Qeyd 2-də təqdim olunur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

1. Əsas fəaliyyət

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı ("Bank") 1991-ci ildə tam dövlətə məxsus olan bank kimi təsis edilmişdir və əsas fəaliyyət ölkəsi Azərbaycan Respublikasıdır.

Bankın fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir. Bank 30 dekabr 1992-ci il tarixində verilmiş ümumi bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bankın əsas fəaliyyəti kommersiya bankçılığı, qiymətli kağızlar, xarici valyuta və törəmə maliyyə alətləri ilə ticarət, kredit və zəmanətlərin verilməsindən ibarətdir.

Bankın qeydiyyatda alınmış rəsmi ünvanı: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ1005, Nizami küçəsi 67.

31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərinə Bankın Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən 36 filialı olmuşdur.

Əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Bankın və onun törəmə müəssisələrinin (bundan sonra birlikdə "Qrup" adlandırılacaq) hesablarını ehtiva edir. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına aşağıdakı törəmə müəssisələr daxildir:

Adı	Fəaliyyət göstərdiyi ölkə	Mülkiyyət payı (%)		Fəaliyyət növü
		2020	2019	
"Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC	Azərbaycan Respublikası	Ana müəssisə		Bankçılıq
Törəmə müəssisələr				
"ABB-Moskva" MMC	Rusiya Federasiyası	100.0	100.0	Bankçılıq
"ABB – GEO" QSC	Gürcüstan Respublikası	100.0	100.0	Yoxdur
"Azərikard" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Plastik kartların prosesinq mərkəzi
"Beynəlxalq Lizing Şirkəti" MMC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	Lizing
"ABB-Invest" QSC	Azərbaycan Respublikası	100.0	100.0	İnvestisiya

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə Qrupun səhmdarları aşağıdakılar olmuşdur:

Səhmdarlar	2020 (%)	2019 (%)
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi	91.40	91.40
Azərbaycan Respublikası Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi	3.76	3.76
"Aqrarkredit" QSC	0.13	0.13
Digər*	4.71	4.71
Cəmi	100.00	100.00

* Digər səhmdarlara hər biri 2%-dən az səhm payına sahib olan azlıq təşkil edən səhmdarlar daxil olmuşdur

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası

Problemlə aktivlərin restrukturizasiyası

Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlə kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə müşayiət olunan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti 2015-2016-cı illərdə Qrupun kapital mövqeyi və aktivlərinin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Qrupun aktivlərinin keyfiyyəti və likvidlik mövqeyi ARMB və Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi ("AMN") tərəfindən dərinlən təhlil edildikdən sonra 15 iyul 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Qrupun aktivlərinin sağlamlaşdırılması tədbirlərini nəzərdə tutan Fərman imzalamışdır. 28 iyul 2015-ci il tarixində Maliyyə Nazirliyi, Azərbaycan Mərkəzi Bankı və Qrup problemlə aktivlərin siyahısını təsdiqləmiş, həmin siyahı Qrupun restrukturizasiya planına daxil edilmişdir. Problemlə aktivlərə müştərilərə və banklara verilmiş ümitsiz və vaxtı keçmiş kreditlər, habelə müəyyən zəmanətlər və digər balansdan kənar öhdəliklər daxil edilmişdir. Prezidentin Fərmanına və cəlb olunan tərəflər arasında imzalanmış digər sənədlərə əsasən Qrupun müəyyən problemlə aktivləri 2015-2017-ci illərdə bir neçə tranş ilə dövlətin mülkiyyətində olan "Aqrarkredit" QSC-yə ötürülmüşdür.

Problemlə aktivlərin köçürülməsinin birinci mərhələsi 2016-cı ildə müvəffəqiyyətlə başa çatdırılmışdır. Proqram çərçivəsində köçürülmüş aktivlər köçürmə tarixində aktivlərin ümumi balans dəyərini əks etdirən 9,930,957 min AZN məbləğində olmuşdur (ehtiyatlardan əvvəl).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası (davamı)

Problemlı aktivlərin restrukturizasiyası (davamı)

2016-cı ildə AMN, ARMB, MBNP və Qrup proqramın yekun mərhələsi olaraq "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək qalan problemlı aktivləri müəyyən etmək üçün əlavə işlər görmüşlər. 10 fevral 2017-ci il tarixində müvafiq tərəflər və Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən bu cür problemlı aktivlərin siyahısı təsdiq edilmişdir. Həmin aktivlər 4,013,909 min AZN məbləğində olmuşdur. Köçürmənin müvafiq əməliyyatların 1 yanvar 2017-ci il tarixinə bütün balans və balansdan kənar riskləri də daxil olmaqla tam ümumi dəyəri ilə həyata keçirilməsi razılaşdırılmışdır. 2017-ci ilin aprel ayında Qrup və "Aqrarkredit" QSC razılaşma imzalamış və problemlı aktivlərin köçürülməsinə başlamışlar. 2017-ci il ərzində Qrup köçürülmüş problemlı aktivlər əvəzində ödəmə tarixində ödənilməli olan 4% kupon dərəcəsi ilə cəmi 2,900,000 min ABŞ dolları məbləğində adi veksellər əldə etmişdir. Daha sonra 2,248,000 min ABŞ dolları məbləğində adi veksellər Qrupun restrukturizasiya proqramı əsasında borc öhdəlikləri ilə birlikdə Dövlətə köçürülmüşdür. Adi veksellərə AMN zəmanət verir.

2017-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunan adi veksellərin dəyəri köçürülmüş müvafiq problemlı aktivlərin dəyərindən 515,767 min AZN çox olmuş və bunun üçün 31 dekabr 2017-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər əks olunmuşdur. 2018-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-yə əlavə köçürülmüş problemlı aktivlər və balansarxası maliyyə təəhhüdlərinə görə ödəniləcək məbləğ azalaraq 31 dekabr 2018-ci ildə 364,596 min AZN təşkil etmişdir.

2019-cu il ərzində "Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcəyi planlaşdırılan problemlı kreditlərin 37,443 min AZN dəyərində olan qalan hissəsi Qrup tərəfindən silinmişdir. Köçürmənin ləğv edilməsi nəticəsində 68,288 min AZN məbləğ səhmdarlara köçürülmüş vəsait kimi tanınmışdır.

22 noyabr 2019-cu ildə Qrup AMN və "Aqrarkredit" QSC ilə üçtərəfli müqavilə imzalamışdır. Müqaviləyə əsasən, Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinə 157,652 min AZN məbləğində, "Aqrarkredit" QSC-yə isə 179 min AZN məbləğində ödənilməli olan dividend və "Aqrarkredit" QSC-yə olan 334,682 mln AZN məbləğində öhdəlik "Aqrarkredit" QSC-dən cəlb olunmuş 492,334 min AZN məbləğində olan adi veksellər ilə əvəzləşdirilmişdir.

22 noyabr 2019-cu il tarixində imzalanmış üçtərəfli müqaviləyə uyğun olaraq, 2020-ci il ərzində Qrup Maliyyə Nazirliyinə və "Aqrarkredit" QSC-yə müvafiq olaraq 142,729 min AZN və 179 min AZN məbləğində dividendi 15 sentyabr 2020-ci il tarixli veksəl bəyannaməsi ilə "Aqrarkredit" QSC alınan 142,908 min AZN notlarla əvəzləşdirilməsini təmin etdi. 14 fevral 2020-ci il tarixində Qrup veksellərin ödəmə müddətinin 14 fevral 2025-ci il tarixinədək uzadılmasından irəli gələn 4,127 min AZN məbləğində dəyişiklik zərəri tanınıb.

Nəticədə, 31 dekabr 2020-ci ildə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər və "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər müvafiq olaraq 576,729 min AZN və 88,217 min AZN olmuşdur. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlərə görə GKZ 3,195 min AZN təşkil edir (31 dekabr 2019: 9,111 min AZN).

Öhdəliklərin restrukturizasiyası

Maliyyə çətinliklərinə görə 11 may 2017-ci ildə Qrup müəyyən öhdəliklərini yerinə yetirməmiş və onların restrukturizasiyasını elan etmişdir.

2017-ci ilin sentyabr ayında Qrup təsdiqlənmiş Restrukturizasiya Planında müəyyən edilmiş şərtlərlə öhdəliklərinin restrukturizasiyasını həyata keçirmişdir. Qrup, bir neçə kreditorun etirazı səbəbindən Qrupun Azərbaycan Respublikasında könüllü restrukturizasiyasına dəstək olaraq, Transsərhəd Müflisləşmə Qaydalarına əsasən "müddətsiz moratorium" əldə edə bilməmişdir.

Qrupun öhdəliklərin Restrukturizasiya Planının yekunu

2020-ci ildə Qrup, Qrupun Restrukturizasiya Planına etiraz edən kreditorlar ilə hesablaşma razılığına gəldi. Həmin razılığa əsasən, Qrup könüllü restrukturizasiya planına uyğun olaraq, kreditorlara 159,623 min dollar (271,360 min AZN) bölüşdürmüş, əvəzində Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılan bitmə tarixi 1 sentyabr 2029 və kupon faiz dərəcəsi 5.125% olan, ədalətli dəyəri 144,633 min dollar (245,876 min AZN) dəyərində qiymətli kağız almışdır. Restrukturizasiya Planının 3-cü il dönümündə baş tutan bu hesablaşmalarla restrukturizasiya prosesi başa çatdı.

Proqramın birinci mərhələsi çərçivəsində köçürülmüş problemlı aktivlərin əhəmiyyətli hissəsi xarici valyutalarda ifadə edilmişdir. Proqramın birinci mərhələsinə daxil olan problemlı aktivlər əvəzinə "Aqrarkredit" QSC-nin Qrupa verdiyi ödənişlər AZN ilə ifadə olunduğundan, bu, Qrup üçün əhəmiyyətli xarici valyuta riskini yaratmışdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə şirkətin xarici valyutada qısa mövqeyi təxminən 611,580 min AZN (31 dekabr 2019-cu il: 897,099 min AZN) təşkil etmişdir.

2020-ci ildə Moody's reyting agentliyi Bankın reytinglərini belə təsdiqləmişdir: kredit ödəmə qabiliyyətinin baza qiymətləndirilməsi b3, düzəliş edilmiş kredit ödəmə qabiliyyətinin baza qiymətləndirilməsi, b3, uzunmüddətli bank əmanətləri reytingi B1 uzunmüddətli qarşı-tərəf riskinin qiymətləndirilməsi Ba3. Fitch reyting agentliyi Bankın reytingini aşağıdakı kimi təsdiq etmişdir: Uzunmüddətli borclanmadan defolt ehtimalını B-, qısamüddətli borclanmadan defolt ehtimalını B, davamlılıq reytingini b-. Həm Moody's, həm də Fitch agentliyinin Bank üçün baxışı stabil olmuşdur.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

2. Qrupun əməliyyatlarının restrukturizasiyası (davamı)

Öhdəliklərin restrukturizasiyası (davamı)

Təkmilləşdirilmiş gəlirlik və böyük qısa xarici valyuta mövqeyindən irəli gələn azalmış təzyiq Qrupun xarici reytinglərinin yüksəlməsini əks etdirir. Bu həmçinin, Qrupun hazırkı aşağı riskli aktivlərinin strukturu və likvidlik mövqeyi tərəfindən dəstəklənir.

Gələcək əməliyyat mənfəətliliyini təmin etmək və maliyyə sabitliyini qorumaq üçün Qrupun rəhbərliyi və səhmdarları Qrupun həm korporativ, həm pərakəndə seqmentlərdə fəaliyyətini təkmilləşdirmək niyyətindədir və digər tədbirlərlə yanaşı aşağıdakı addımları da əhatə edən plan tərtib etmişlər:

- ▶ Mövcud əməliyyatların səmərəliliyinin artırılması;
- ▶ Az gəlirli investisiyalardan imtina;
- ▶ Yekun qısa valyuta mövqeyinin hecinqi və ya bağlanması;
- ▶ Funksional valyutada maliyyələşmənin cəlb edilməsi;
- ▶ 2020-2022-ci il üçün inkişaf strategiyasının tətbiqinə başlanması; və
- ▶ Qrupun gələcəkdə özəlləşdirilməyə hazırlanması.

Rəhbərlik hesab edir ki, yuxarıda göstərilən tədbirlər və nəzarət edən səhmdarın davamlı maliyyə dəstəyi Qrupun fəaliyyətinə davam edən müəssisə olmasını təmin edəcək və buna görə də, hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinə davam edəcək müəssisə olması ehtimalı ilə hazırlanmışdır.

3. Hesabatların tərtibatının əsası

Ümumi məsələlər

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ("MHBS") əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan manatı Qrupun təqdimat və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" ASC-nin funksional valyutasıdır, çünki əməliyyatların əksəriyyəti Azərbaycan manatı ilə ifadə edilir, ölçülür və ya maliyyələşdirilir. Digər valyutalarla aparılmış əməliyyatlar xarici valyuta ilə əməliyyatlar kimi uçota alınır. Qrup qeydlərin aparılmasını və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasını Azərbaycan manatı ilə və MHBS-yə uyğun olaraq həyata keçirməlidir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları, xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, min Azərbaycan manatı ("AZN") ilə təqdim edilir. Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərlə (DÜGƏD) ölçülmüş binalar və borc və kapital alətləri istisna olmaqla, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları ilkin maya dəyəri əsasında hazırlanmışdır.

COVID-19 pandemiyasının təsiri

2020-ci ildə COVID-19 pandemiyasının sürətlə yayılması səbəbindən, Azərbaycan Respublikası Hökuməti də daxil olmaqla bir çox hökumətlər, virusun yayılması ilə mübarizə üçün səyahətlə bağlı məhdudiyyətlər, karantinlər, iş yerləri, müəyyən ərazilərin və bir sıra məkanların bağlanması kimi müxtəlif tədbirlər görmüşdür. Bu tədbirlər qlobal tədarük zəncirinə, mal və xidmətlər tələbinə, habelə işgüzar fəaliyyətin miqyasına təsir göstərmişdir. Pandemiyanı və onun təsirlərini minimuma endirmək üçün tədbirlərin sahibkarlıq subyektlərinə müxtəlif sahələrdə təsir göstərə biləcəyi gözlənilir.

COVID-19 pandemiyasının səbəb olduğu iqtisadi tənəzzülün aradan qaldırılması üçün Azərbaycan Respublikasının hökuməti və ARMB dəstək paketini təqdim etmişdir. Bu tədbirlərə, digərləri ilə yanaşı, təsire məruz qalmış sahələrə imtiyazlı kreditlərin verilməsi, işsiz fərdlərə ödənişlər, habelə maliyyə sektorunun resurslarla təmin etmək qabiliyyətini qorumaq və COVID-19 pandemiyası ilə bağlı tədbirlər nəticəsində likvidlik çatışmazlığına yol verməməkdə müştərilərə dəstək göstərmək üçün müəyyən tənzimləyici məhdudiyyətlərin yumşaldılması daxildir.

Qrup pandemiyanın və dəyişən iqtisadi şəraitin onun fəaliyyətinə, maliyyə mövqeyinə və maliyyə göstəricilərinə təsirlərini qiymətləndirməkdə davam edir.

Qiymətləndirilmənin qeyri-müəyyənliyi

31 dekabr 2020-ci il tarixinə mövcud olan məlumatlara uyğun olaraq Qrup gələcək gözlənilən nağd pul hərəkəti ilə bağlı qiymətləndirmələrini GKZ (Qeyd 10) və maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hesablamalarında əks etdirmişdir (Qeyd 24).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı

Mühasibat uçotu prinsiplərində dəyişikliklər

Qrup MHBS 16 standartına "COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştləri" adlı düzəlişi erkən qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə, icarəçilər COVID-19 pandemiyasının birbaşa nəticəsi olaraq yaranan icarə güzəştlərinin uçotuna dair MHBS 16 göstərişinin tətbiq edilməsi tələbindən azad edilir. Bu düzəlişin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri olmamışdır. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş heç bir başqa standart, şərh və ya düzəliş Qrup tərəfindən erkən qəbul edilməmişdir.

1 yanvar 2020-ci ildən qüvvəyə minən bir neçə digər düzəliş tətbiq olunmuş, lakin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

Konsolidasiya üçün əsas

Tөрəmə müəssisələr, yeni Qrupun nəzarət etmək imkanı olduğu bütün müəssisələr, konsolidasiya edilir. Nəzarət bu halda yaranır ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə bağlı zərərə məruz qalsın və ya gəlir əldə etmək hüququna malik olsun və investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququ vasitəsilə həmin gəlirlərə təsir etmək imkanına malik olsun. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ Investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan hüquqlar hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla bağlı zərər və ya gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ Gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektini üzrə nəzarəti istifadə etmək bacarığına malik olsun.

Ümumiyyətlə, fərziyyəyə görə səsvermə hüquqlarının çoxluğu nəzarətin əldə edilməsi ilə nəticələnir. Bu fərziyyəni dəstəkləmək üçün və Qrup səsvermə hüquqlarının və ya investisiya obyektində analoji hüquqların çoxluğundan az paya sahib olanda Qrup investisiya obyektini üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şəraitləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə razılaşması (razılaşmaları);
- ▶ Digər müqavilə razılaşmalarından irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səs hüquqları.

Tөрəmə müəssisələr nəzarət Qrupa keçdiyi tarixdən konsolidasiya edilir və nəzarət başa çatdıqdan sonra konsolidasiya dayandırılır. Bütün qrupdaxili əməliyyatlar, balanslar və qrupun şirkətləri arasında əməliyyatlardan əldə edilən realizasiya edilməmiş gəlirlər tamamilə silinir. Aparılmış əməliyyatlar köçürülən aktivin dəyərsizləşməsinə göstərmirsə, realizasiya edilməmiş zərərlər də silinir. Lazım gəldikdə, Qrupun qəbul etdiyi siyasətə uyğunlaşmaq məqsədilə төрəmə müəssisələrin uçot siyasətində dəyişiklik aparılır.

Tөрəmə müəssisənin mülkiyyət payındakı dəyişiklik, nəzarət hüququ dəyişmədikdə, kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Zərərlər defisitli saldo ilə nəticələnsə də, qeyri-nəzarət iştirak payına aid edilir.

Qrup төрəmə müəssisə üzərində nəzarəti itirdikdə, o, төрəmə müəssisənin aktivləri (o cümlədən qudvili) və öhdəlikləri, qeyri-nəzarət paylarının balans dəyəri, kapitalda qeydə alınmış ümumi məzənnə fərqlərini uçotdan silir; əldə edilmiş kompensasiyanın ədalətli dəyərini, saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərini və mənfəət və ya zərərdə hər hansı əlavəni və ya defisiti tanıyır və əvvəl digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını mənfəətə və ya zərərə yenidən təsnif edir.

Ədalətli dəyərin ölçülməsi

Qrup DÜGƏD ilə maliyyə alətlərini və ədalətli dəyərlə ölçülmüş bina kimi qeyri-maliyyə aktivlərini hər hesabat tarixində ədalətli dəyərlə ölçür.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına biləcək və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə biləcək məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ Aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ Əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər. Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara aid edilir:

- ▶ Səviyyə 1 – oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;
- ▶ Səviyyə 2 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;
- ▶ Səviyyə 3 – ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

İlkin tanınma

Tanınma tarixi

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin bütün müntəzəm alışları və satışları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivləri və ya öhdəliyi almaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır. Müntəzəm alış və ya satış əməliyyatlarına qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin və öhdəliklərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin alınması və ya satılması daxildir.

İlkin ölçmə

Maliyyə alətlərinin təsnifatı ilkin tanınmada onların müqavilə şərtlərindən və alətləri idarə etmək üçün biznes modelindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilk öncə ədalətli dəyərlə ölçülür və MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri istisna olmaqla, əməliyyat xərcləri həmin məbləğə əlavə edilir və ya bu məbləğdən çıxılır.

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin ölçmə kateqoriyaları

Qrup bütün maliyyə aktivlərini aktivlərin idarə edilməsi üçün biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında aşağıdakı kimi təsnifləşdirir:

- ▶ Amortizasiya edilmiş dəyər;
- ▶ DÜGƏD; və ya
- ▶ MZƏD.

Qrup törəmə və ticarət portfelini MZƏD ilə təsnif edir və ölçür. Qrup maliyyə alətlərini bu halda MZƏD ilə təyin edə bilər ki, bunu etməklə ölçmə və ya tanıma uyğunsuzluqlarını aradan götürmüş və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış olsun.

Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri istisna olmaqla maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyər və ya ticarət məqsədləri üçün saxlanılanda, törəmə alətlər olanda və ya ədalətli dəyərin təyin edilməsi tətbiq ediləndə MZƏD ilə ölçülür.

Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, amortizasiya hesablanmış dəyərlə investisiya qiymətli kağızları

Qrup kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğləri, müştərilərə verilmiş kreditləri və digər maliyyə investisiyalarını yalnız aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetiriləndə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçür:

- ▶ Maliyyə aktivləri biznes model çərçivəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişlərindən (YƏMFÖ) ibarət pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Bu şərtlər təfərrüatı ilə aşağıda açıqlanır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Biznes məqsədinə çatmaq üçün Qrup maliyyə aktivləri qrupunun idarə edilməsini daha yaxşı əks etdirən səviyyədə biznes modelini müəyyən edir.

Qrupun biznes modeli hər bir alət üzrə deyil, ümumi portfeller səviyyəsində qiymətləndirilir və aşağıdakılar da daxil olmaqla müşahidə olunan amillərə əsaslanır:

- ▶ Biznes modelin və həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin səmərəliliyi hansı yolla qiymətləndirilir və bu məlumatlar müəssisənin əsas idarə heyətinə necə çatdırılır;
- ▶ Biznes modelin (yə həmin biznes model çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) səmərəliliyinə təsir edən risklər, xüsusilə də bu risklərin idarə olunması üsulları;
- ▶ Biznesi idarə edən menecerlər necə mükafatlandırılır (məsələn, mükafatın idarə olunan aktivlərin ədalətli dəyərində, yoxsa müqavilə üzrə alınmış pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanması);
- ▶ Satışların gözlənilən tezliyi, dəyəri və vaxtı da Qrupun qiymətləndirməsi üçün vacib amillərdir.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi "ən pis" və ya "stress" kimi ssenariləri nəzərə almadan ağılabatan şəkildə baş verməsi gözlənilən ssenarilərə əsaslanır, ilkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Qrupun ilkin gözləntilərindən fərqli şəkildə baş verirsə Qrup həmin biznes modelində saxlanılan qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin gələcəkdə yeni yaranan və ya yeni alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən belə məlumatları nəzərə alır.

YƏMFÖ testi

Təsnifləşdirmə prosesinin ikinci addımı olaraq Qrup maliyyə aktivinin YƏMFÖ testinə uyğun olub-olmadığını müəyyən etmək üçün müqavilə şərtlərini qiymətləndirir.

Bu testin məqsədləri üçün "Əsas məbləğ" maliyyə aktivinin ilkin tanınma tarixindəki ədalətli dəyəridir və maliyyə aktivinin istifadə müddəti üzrə (məsələn, əsas məbləğ qaytarılarda və ya əlavə/əndirim amortizasiya edildəndə) dəyişə bilər.

Kredit müqaviləsi daxilində faizin ən əhəmiyyətli elementləri adətən pulun zaman dəyərində görə kompensasiya və kredit riskidir. YƏMFÖ qiymətləndirməsini həyata keçirmək üçün Qrup mühakimələr yürüdür və maliyyə aktivinin ifadə edildiyi valyuta və faiz dərəcəsinin müəyyən edildiyi müddət kimi müvafiq amilləri nəzərə alır.

Əksinə, əsas kredit müqaviləsi ilə əlaqəsi olmayan, müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində minimal səviyyədən daha iri olan risklərə və ya dəyişkənliyə səbəb olan müqavilə şərtləri yalnız müqavilə üzrə əsas məbləğin və faizin ödənişi olan pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmır. Belə hallarda maliyyə aktivini MZƏD ilə ölçülməlidir.

DÜGƏD ilə borc alətləri

Qrup aşağıdakı şərtlərin hər ikisi yerinə yetirilərsə, borc alətlərini DÜGƏD ilə ölçür:

- ▶ Alət biznes modeli çərçivəsində həm müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq, həm də maliyyə aktivini satmaq məqsədilə saxlanılır;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri YƏMFÖ testinə uyğundur.

DÜGƏD ilə borc alətləri sonradan ədalətli dəyərə ölçülür, tanınmış ədalətli dəyerdə dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və zərərlər isə DÜG-də tanınır. Faiz gəlirləri və məzənnə fərqi gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərərdə amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülmüş maliyyə aktivləri ilə eyni qaydada tanınır. Tanınması dayandırılındaq evvəllər DÜG-də tanınmış məcmu gəlir və ya zərərlər DÜG-dən mənfəət və ya zərəre yenidən təsnif edilir.

DÜGƏD ilə ölçülmüş borc qiymətli kağızları üzrə GKZ maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda həmin maliyyə aktivlərinin balans dəyərini azaltmır, bunlar ədalətli dəyerdə qalır. Əksinə, aktivlər amortizasiya edilmiş dəyerdə ölçülsəydi yarana biləcək ehtiyata bərabər məbləğ daha sonra mənfəət və ya zərərdə müvafiq xərc kimi tanınmaqla DÜG-də yığılmış dəyersizləşmə məbləği kimi tanınır. DÜG-də tanınmış yığılmış zərər aktivin tanınması dayandırılındaq mənfəət və zərəre aid edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (davamı)

DÜGƏD ilə kapital alətləri

İlkin tanınmada Qrup bəzi hallarda 32 sayılı "Maliyyə alətləri: Təqdimatı" adlı MUBS əsasında kapital tərifinə uyğun olan bəzi kapital investisiyalarını ticarət üçün saxlanılan alətlər kimi deyil, DÜGƏD ilə kapital alətləri kimi təsnif etmək üçün yekun seçim edir. Belə təsnifat alətlər üzrə fərdi şəkildə müəyyən edilir.

Ödəmə hüququ müəyyən ediləndə, dividendlər mənfəət və ya zərərdə digər gəlir kimi tanınır, lakin Qrup bu ödəmələrdən alətin dəyərinin bir hissəsinin qaytarılması kimi faydalanırsa, bu halda belə gəlirlər DÜG-də tanınır DÜGƏD ilə kapital alətləri üzrə dəyərşizləşmənin qiymətləndirilməsi aparılır. Bu alətlər silinəndə, yığılmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə edilməmiş kredit üzrə təəhhüdlər

Qrup maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və kredit öhdəliklərini təqdim edir.

Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafata bərabər olan ədalətli dəyərlə tanınır. İlkin tanınmadan sonra Qrupun hər bir zəmanət üzrə öhdəliyi konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla ilkin olaraq tanınmış məbləğ və GKZ ehtiyatı məbləğlərindən daha yuxarı olanı ilə ölçülür.

İstifadə edilməmiş borc öhdəlikləri və təəhhüdlər və potensial öhdəliklər üçün Qrup tərəfindən müştərilərə qeyd olunan öhdəliyin mövcud olduğu müddət ərzində şərtləri əvvəlcədən müəyyən edilmiş kredit təklif edilməlidir. Maliyyə zəmanət müqavilələri kimi, bu müqavilələr GKZ tələbləri çərçivəsindədir.

Qrup müəyyən hallarda bazar faiz dərəcəsindən daha aşağı faizlə kreditləşmə həyata keçirir. Belə təəhhüdlər ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır və sonradan GKZ ehtiyatı və kumulyativ tanınan gəlir çıxılmaqla ilkin tanınan dəyər arasında daha yuxarı olanı ilə qiymətləndirilir.

İcra zəmanətləri

İcra zəmanətləri digər tərəf müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməyəndə kompensasiyanın ödənilməsinə nəzərdə tutan müqavilələrdir, icra zəmanətləri kredit riskini ötürmür. İcra zəmanəti müqavilələri üzrə risk digər tərəflə müqavilə öhdəliklərinin yerinə yetirilməməsi təhlükəsindən ibarətdir. Beləliklə, icra zəmanətləri maliyyə alətləri hesab edilmir və buna görə də 9 sayılı MHBS-nin əhatə dairəsinə aid edilmir.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərin təsnifatı

Qrup maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün biznes modelini dəyişdirəndə müstəsna hallar xaricində, maliyyə aktivlərini ilkin tanınmalarından sonra yenidən təsnifləşdirmir. Maliyyə öhdəlikləri heç vaxt yenidən təsnifləşdirilmir. Qrup 2020 və ya 2019-cu illərdə maliyyə aktivlərini və ya öhdəliklərini yenidən təsnifləşdirməyib.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan pul vəsaitləri, ARMB-dən və Rusiya Mərkəzi Bankından (RMB) alınacaq məbləğlər (məcburi ehtiyatları çıxmaqla) və ödəmə müddəti verildiyi tarixdən etibarən 90 gündən artıq olmayan və müqavilə yüklülüyündən azad olan kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər daxildir.

Borc öhdəlikləri

Buraxılmış maliyyə alətləri və ya onların komponentləri o halda öhdəlik kimi təsnif edilir ki, müqavilə razılaşmasının mahiyyəti Qrupun üzərinə aşağıdakı öhdəliklərdən birinin qoyulması ilə nəticələnsin: sahibinə pul vəsaitləri və ya digər maliyyə aktivini çatdırmaq və ya öhdəliyi müəyyən məbləğdə pul vəsaitinin və ya digər maliyyə aktivinin müəyyən sayda xüsusi kapital alətlərinə mübadilə etməkdən fərqli olan yolla ödəmək. Belə alətlərə Banklar və digər maliyyə müəssisələri qarşısında öhdəliklər, digər borc öhdəlikləri, müştəri hesabları, buraxılmış borc qiymətli kağızları və Aqrarkredit QSC-yə ödəniləcək məbləğlər daxildir. İlkin tanınmadan sonra borclar amortizasiya olunmuş dəyərlə, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ölçülür. Gəlir və zərərlər borc öhdəlikləri uçotdan çıxarılanda, eləcə də amortizasiya prosesində mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Əgər Qrup öz borcunu geri alarsa, bu, konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti hesabatından çıxarılır və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

İcarələr

Qrup qısa-müddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə yanaşmasını tətbiq etmişdir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliyini, istifadə hüququ olan aktivləri isə həmin aktivləri istifadə üçün hüququ olan kimi tanıyır.

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarənin başlanma tarixində (yəni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəlmə və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivlərin maya dəyərinə tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilən ilkin birbaşa xərclər və icarə üzrə alınmış hər hansı güzəştlər çıxıldıqdan sonra icarə müddətinin başlanğıc tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş hər hansı icarə ödənişləri daxildir. Lakin icarə müddətinin sonunda mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər ehtimal edilən faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə düz xətt üsulu ilə amortizasiya edilir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarənin başlanma tarixində, Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə alınacaq icarə güzəştləri çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və zəmanətli son qalıq dəyəri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirilədiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığı təqdirdə Qrup icarənin başlanma tarixinə olan artan faiz dərəcəsinə istifadə edir. Başlanma tarixindən sonra, icarə öhdəliklərinin məbləği faizin artımını əks etdirmək üçün artırılır və edilmiş icarə ödənişləri hesabına azaldılır. Bundan əlavə, modifikasiya, icarə müddətində dəyişiklik, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində dəyişiklik və ya əsas aktivin alınması üzrə qiymətləndirmədə dəyişiklik baş verdikdə icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür.

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarələri

Qrup qısa müddətli icarənin tanınması üzrə istisnani qısa müddətli icarələrə tətbiq edir (yəni başlanğıc tarixində icarə müddəti 12 aydan çox olmayan və alış opsiyonunu daxil etməyən icarələr). Qrup həmçinin azdəyərli aktivlərin tanınması üzrə istisnani azdəyərli hesab edilən (yəni 10,000 ABŞ dollarından az) ofis avadanlığının icarəsinə tətbiq edir. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Qrup maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin tanınmış məbləğlərini qarşılıqlı əvəz etmək üçün qanuni hüquqa malik olduğu və ya hesablaşmanı əvəzləşmə əsasında həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyətində olduğu halda, qarşılıqlı əvəzləşdirir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ kimi təqdim edir. Əvəzləşdirmə hüququ gələcək hadisədən asılı olmamalı və bütün aşağıdakı hallarda qanuni qüvvəyə malik olmalıdır:

- ▶ Biznesin adi gedişində;
- ▶ Öhdəliklər yerinə yetirilmədikdə; və
- ▶ Müəssisə və bütün qarşı-tərəflər iflasa uğradıqda və ya müflisləşdikdə.

Adətən, bu şərtlərə qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmalarda rast gəlinmir və əlaqəli aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ümumi məbləğdə təqdim edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Qrup mümkün olduğu qədər girova yiyələnmək əvəzinə kredit şərtlərini dəyişdirməyə çalışır. Buna müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniş müddətlərinin uzadılması və yeni kredit şərtlərinin razılaşdırılması daxildir.

Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər AYKD hesab edilmirsə, GKZ-nin ölçülməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir. Müştəriyə verilən kreditin tanınmasının dayandırılması baxımından qiymətləndirmə apararkən Qrup aşağıdakı amilləri nəzərə alır:

- ▶ Kreditin valyutasında dəyişiklik;
- ▶ Qarşı-tərəfin dəyişməsi;
- ▶ Dəyişiklik nəticəsində alət artıq YƏMFÖ meyarına uyğun olmayanda.

Dəyişiklik pul vəsaitlərinin hərəkətində əhəmiyyətli fərqlə nəticələnmirsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD (effektiv faiz dərəcəsi) ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər EFD istifadə etməklə hesablanmış faiz gəlirinin tərkibində təqdim edilmiş dəyişiklikdən irəli gələn gəlir və ya zərəri qeydə alır.

Qrup tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmayan dəyişikliklər üçün kredit riskində əhəmiyyətli artımın olmasını və ya aktivin qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi təsnifləşdirilməli olmasını qiymətləndirir. Əgər dəyişiklik nəticəsində aktiv qiymətdən düşmüş maliyyə aktivini kimi qiymətləndirilərsə minimum 6 aylıq sınaq müddəti ərzində Mərhələ 3 kimi təsnifləşdirilir. Restrukturizasiya edilmiş kreditin Mərhələ 3-dən qaytarılması üçün dəyişdirilmiş ödəniş qrafikinə uyğun olaraq sınaq müddətinin ən az yarısı dövrü ərzində əsas borc və faiz üzrə əhəmiyyəti az olmayan mütəmadi ödənişlərin olması nəzərə alınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitlərini əldə etmək hüquqlarının vaxtı başa çatmışdır;
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüququnu saxlayaraq, üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və çox yubanmadan ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və
- ▶ Qrup: (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş; (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürməmiş və ya özündə saxlamamış, lakin onlar üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Qrup aktivdən pul vəsaitləri hərəkətini almaq hüququnu köçürmüş və aktiv üzrə risk və səmərələrin əksəriyyətini nə köçürməmiş, nə onları özündə saxlamamış, nə də aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürməmişdirsə, aktiv, Qrupun həmin aktivdə davam edən iştirakı müqabilində əks etdirilir. Köçürülmüş aktiv üzrə zəmanət formasında aktivdə iştirakın davam etməsi aktivin ilkin balans dəyəri ilə Qrupdan tələb oluna biləcək maksimal ödəniş məbləğindən az olanı ilə ölçülür.

Aktivdə iştirak, köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və/və ya satın alınmış opsiya (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) formasında davam edirsə, Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin Qrup tərəfindən geri alınacaq dəyərində bərabərdir. Lakin ədalətli dəyərle qiymətləndirilən aktiv üzrə yazılı "put" opsiyanı (o cümlədən nağd hesablaşma əsaslı opsiya və ya analoji alət) istisna təşkil edir və bu halda Qrupun davam edən iştirakının həddi köçürülən aktivin ədalətli dəyəri və opsiyanın icra qiymətindən az olanı ilə məhdudlaşır.

Silinmə

Maliyyə aktivləri yalnız Qrup həmin aktivlərdən bərpanı dayandırdıqda tam və ya qismən silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış kredit ehtiyatından böyükdürsə, fərq ilk öncə ehtiyata əlavə kimi tanınır, sonra isə ümumi balans dəyərində aid edilir. Sonrakı bərpalar kredit zərəri üzrə xərcin azaldılmasına gətirib çıxarır. Silinmə tanınmanın dayandırılmasının bir növüdür.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliyi müvafiq öhdəlik icra edildikdə, ləğv edildikdə və ya vaxtı başa çatdıqda uçotdan çıxarılır.

Mövcud olan bir maliyyə öhdəliyi eyni kreditor qarşısında tam fərqli şərtlərlə digəri ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtlərinə əhəmiyyətli düzəlişlər edildikdə, belə əvəz etmə və ya düzəliş ilkin öhdəliyin tanınmasının dayandırılmasını və yeni öhdəliyin tanınmasını tələb edir və müvafiq balans dəyərlərindəki fərqlər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Vergilər

Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının və Qrupun ofis və filialları olan və törəmə müəssisələri yerləşən ölkələrin qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi, şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərəre təsir göstərməyən hallar istisna olmaqla, aktivlərin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi törəmə müəssisələrə, asılı və birgə müəssisələrə qoyulmuş investisiyalar üzrə yaranan müvəqqəti fərqlər üçün, bu fərqlərin geri qaytarılmasının vaxtına nəzarət oluna bildiyi və yaxın müddətdə geri qaytarılmayacağı ehtimalı olan hallar istisna olmaqla, tanınır.

Təxirə salınmış vergi mənfəət və ya zərərdə tanınır, lakin cari və təxirə salınmış vergi digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınan maddələrə aiddirsə, cari və təxirə salınmış vergi də, müvafiq olaraq, digər ümumi gəlirdə və ya birbaşa kapitalda tanınır.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Qrupun fəaliyyəti ilə bağlı müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar, gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış köhnəlməni və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanıma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Qrupun ofis binaları müntəzəm qaydada bazar dəyəri ilə yenidən qiymətləndirilməli olan yenidən qiymətləndirilmiş dəyərlə uçota alınır. Yenidən qiymətləndirmənin tezliyi yenidən qiymətləndirilən binaların ədalətli dəyərində hərəkətdən asılıdır. Yenidən qiymətləndirmə zamanı balans dəyərində artım digər ümumi gəlirə aid edilir, lakin artım əvvəllər mənfəət və ya zərərdə tanınmış həmin aktivin yenidən qiymətləndirmə nəticəsində azalmasını geri qaytarırsa, yenidən qiymətləndirmə gəliri mənfəət və ya zərərdə, həmin geri qaytarmanın məbləğinə müqabilə şəkildə tanınır. Eyni aktivdə əvvəlki artımları qarşılıqlı əvəzləşdirən azalmalar digər ümumi gəlirdə tanınır və kapitalda əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə ehtiyatını azaldır; bütün digər azalmalar il üzrə mənfəət və ya zərəre aid edilir. Kapitalda daxil olan ofis binaları üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatının aktiv istismardan çıxarılarda və ya silinəndə qalan hissəsi birbaşa bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Aktivlərin dəyərsizləşməsi istifadəyə hazır olduğu tarixdən hesablanır. Qiymətləndirilmiş istifadə müddətləri, qalıq dəyərləri və köhnəlmə metoduna hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və hər hansı dəyişikliklər olarsa, onlar perspektiv qaydada uçota alınır. Köhnəlmə məqsədləri üçün aşağıdakı istifadə müddətləri istifadə edilir:

	<u>illər</u>
Ofis binaları	3-50
Mebel, avadanlıq, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər	4
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	4
İcarəyə alınmış aktivlərin əsaslı təmiri	10

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Əmlak və avadanlıqlar (davamı)

Təmir və rekonstruksiya xərcləri kapitallaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, çəkildikcə əməliyyat xərclərinə aid edilir.

Grup tərəfindən istifadə edilməyən əmlak, avadanlıq və ya qeyri-maddi aktiv mühasibat uçotu sənədlərindən silinir.

Mülkiyyətə alınmış girov

Müəyyən hallarda girov ödənilməmiş kreditlər üzrə tutmanın yönləndirilməsindən sonra mülkiyyətə alınır. Mülkiyyətə alınmış girov balans dəyəri və xalis satış dəyərindən aşağı olanı ilə ölçülür və hesabatlarda "Digər aktivlər" in tərkibində göstərilir.

Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər bank lisenziyası, proqram təminatı və digər lisenziyalar və kompüter proqramlarından ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq ilkin dəyəri ilə tanınır. Şirkətlərin birləşməsi çərçivəsində alınmış qeyri-maddi aktivlərin ilkin dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərə bərabərdir. İlk tanımadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiyanı və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlerini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır.

Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə amortizasiya hesablanmır və bunlar ən azından hər maliyyə ilinin sonunda qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşmə biləcəyinin əlamətləri olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün amortizasiya dövrü və metodlarına ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Ehtiyatlar

Grup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır.

Pensiya təminatı və işçilərə digər ödənişlər üzrə öhdəliklər

Grup işə götürənin cari ödəmələrinin işçilərə ümumi əmək haqqı ödənişlərinin müəyyən faizi kimi hesablanmasını nəzərdə tutan Azərbaycan Respublikasının dövlət pensiya təminatı sistemindən əlavə hər hansı fərdi pensiya təminatı sistemində malik deyildir. Bu xərclər müvafiq əmək haqqının aid olduğu hesabat dövründə əks etdirilir. Bundan əlavə, Grup əmək fəaliyyəti başa çatdıqdan sonra işçilərə ödənişlər aparmalı deyildir.

Səhm kapitalı

Səhm kapitalı

Adi səhmlər səhmdar kapitalı kimi təsnif edilir. Şirkətlərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olaraq üçüncü tərəflərə ödənişlərə çəkilən xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir. Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə ödənilmiş kapital kimi əks etdirilir.

Dividendlər

Dividendlər, yalnız hesabat tarixindən gec olmayaraq elan edildiyi halda, öhdəlik kimi əks etdirilir və hesabat tarixinə kapitalın məbləğindən çıxılır. Dividendlər haqqında məlumat hesabat tarixindən əvvəl və eləcə də hesabat tarixindən sonra, lakin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları təsdiq edildikdən əvvəl təklif və ya elan edildikdə açıqlanır.

Seqment hesabatı

Grupun seqment hesabatı aşağıdakı əməliyyat seqmentlərinə əsaslanır: Pərakəndə bankçılıq, Korporativ bankçılıq, Xəzinədarlıq.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Şerti aktivlər və öhdəliklər

Şerti öhdəliklər konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şerti aktivlər iqtisadi faydaların daxil olması ehtimalı olduğu zaman əks etdirilir.

Gəlir və xərclərin tanınması

Gəlirlər, Qrup tərəfindən iqtisadi səmərənin əldə edilməsi ehtimal ediləndə və etibarlı şəkildə ölçülə biləndə tanınır. Xərclər çəkildikcə tanınır. Gəlirlərin tanınması üçün aşağıdakı xüsusi tanıma meyarları da qarşılanmalıdır:

Faiz və oxşar gəlirlər və xərclər

Qrup amortizasiya edilən dəyərlə və ya DÜGƏD ilə ölçülmüş borc maliyyə aktivləri üzrə faiz gəlirlərini effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin (qiymətdən düşmüş maliyyə aktivləri istisna olmaqla) ümumi balans dəyərində tətbiq etməklə hesablayır. EFD qiymətləndirilən gələcək pul vəsaitləri ödənişlərini və ya daxilolmalarını maliyyə alətinin ehtimal edilən istifadə müddəti və ya uyğun olduqda daha qısa müddət ərzində maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırır. Hesablama zamanı maliyyə aləti üzrə bütün müqavilə şərtləri (misaal üçün əvvəlcədən ödəmə imkanı), eləcə də alətlə bilavasitə bağlı olan və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün haqlar və əlavə xərclər nəzərə alınır, lakin gələcək kredit zərərləri nəzərə alınmır. Qrup maliyyə aktivləri və ya öhdəlikləri üzrə ödəniş və daxilolmalara dair qiymətləndirmələrinə yenidən baxdıqda, həmin aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində düzəlişlər edir. Düzəliş edilmiş balans dəyəri ilkin effektiv faiz dərəcəsi əsasında hesablanır və balans dəyərində dəyişiklik faiz gəliri və ya xərci kimi tanınır.

Maliyyə aktivləri kredit üzrə dəyərsizləşmiş olanda Qrup faiz gəlirlərini düzəliş edilmiş effektiv faiz dərəcəsinə maliyyə aktivinin xalis amortizasiya edilmiş dəyərində tətbiq etməklə hesablayır. Maliyyə aktivləri bərpa olunursa və artıq kredit üzrə dəyərsizləşmiş deyildirsə, Qrup faiz gəlirlərinin ümumi əsasla hesablanmasına qayıdır.

Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş (AYKD) maliyyə aktivləri üçün Qrup faiz gəlirini düzəliş edilmiş EFD hesablaşmaqla və bu dərəcəni aktivin amortizasiya edilən dəyərində tətbiq etməklə hesablayır. Düzəliş edilmiş EFD ilkin tanınmada qiymətləndirilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini (o cümlədən kredit zərərlərini) AYKD aktivlərinin amortizasiya edilən dəyərində diskontlaşdırılan faiz dərəcəsidir.

Haqq və komissiya gəliri

Qrup haqq və komissiya gəlirini müştərilərə göstərdiyi bir sıra xidmətlərdən əldə edir. Haqq və komissiya gəlirinə xidmətlər göstərildikcə gəlirlər kimi tanınan plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları, potensial öhdəliklərə xidmət və nağd əməliyyatlar daxildir. Haqq və komissiya xərclərinə plastik kart əməliyyatları, hesablaşma əməliyyatları və nağd əməliyyatlar üzrə ödənilmiş haqq və komissiya daxildir.

Maliyyə alətinin effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən gəlir effektiv faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır və "faiz gəliri"nin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun funksional və təqdimat valyutası olan AZN ilə təqdim edilir. Xarici valyutalarla aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya çevrilir. Xarici valyutalarla olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün fərqlər cari ilin mənfəətində "Xarici valyutalarla əməliyyatlar üzrə xalis gəlir – məzənnə fərqi" maddəsi üzrə tanınır.

Xarici valyuta ilə olan və ilkin dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr əməliyyat tarixinə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərlə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnəyə görə çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatın müqavilə məzənnəsi ilə ARMB-nin həmin əməliyyat tarixinə rəsmi məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə xərcləri çıxmaqla gəlirlərə daxil edilir.

Hesabat tarixində funksional valyutası Qrupun təqdimat valyutasından fərqi olan Qrupun törəmə müəssisələrinin aktivləri və öhdəlikləri hesabat tarixində qüvvədə olan məzənnə ilə, onların mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatlarında isə il üzrə hesablanmış orta məzənnə dərəcələri ilə AZN-ə çevrilir. Çevirmə zamanı yaranan məzənnə fərqləri digər ümumi gəlirdə əks etdirilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)**Xarici valyutanın çevrilməsi (davamı)**

Grup bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün 31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərinə olan aşağıdakı xarici valyuta məzənnələrindən istifadə etmişdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
1 ABŞ dolları	AZN 1.7000	AZN 1.7000
1 Avro	AZN 2.0890	AZN 1.9035
1 Gürcü laris	AZN 0.5193	AZN 0.5936
1 Rus rublu	AZN 0.0231	AZN 0.0274

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər

Grupun maliyyə hesabatları buraxıldığı tarixə qədər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər aşağıda açıqlanır. Grup bu standartlar (müvafiq hallarda) qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

MHBS 17 "Sığorta Müqavilələri"

2017-ci ilin may ayında BMUSŞ, sığorta müqavilələri üçün tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlamanı əhatə edən hərtərəfli yeni mühasibat standartı olan MHBS 17 "Sığorta Müqavilələri" (MHBS 17) dərc etmişdir. Qüvvəyə mindikdən sonra, MHBS 17, 2005-ci ildə dərc edilmiş MHBS 4 "Sığorta Müqavilələri" (MHBS 4) əvəz edəcəkdir. MHBS 17, qurumların növündən asılı olmayaraq, bütün sığorta müqaviləsi növlərinə (yəni həyat, qeyri-həyat, birbaşa sığorta və təkrar sığorta), habelə könüllü iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq olunur. Bir neçə sahələrə istisna tətbiq olunacaq. MHBS 17 bank məhsulları üçün sığorta xüsusiyyətlərinə malik, hansı alətin və ya hansı əlamətin MHBS 9 və ya MHBS 17-də olacağını müəyyən etməyə təsir edəcək yeni mühasibatlıq tələbləri təqdim edir.

Sığortanı təmin edən kredit kartları və bənzər məhsullar: bu məhsulların əksər emitentləri maliyyə aləti kimi mövcud mühasibat qaydalarını MHBS 9-a uyğun olaraq davam edəcək. Sığorta müqaviləsinin tərifinə cavab verən kredit kartı müqavilələri (və ya kredit və ya ödəmə tənzimləmələrini təmin edən digər oxşar müqavilələri), habelə müəssisə müştəri ilə müqavilənin qiymətini təyin edərkən həmin müştəri ilə əlaqəli sığorta riskinin qiymətləndirilməsini əks etməyə, o halda MHBS 17 əhatə dairəsindən istisna edir.

Sığorta təminatı kredit kartının müqavilə şərtlərinin bir hissəsi kimi təqdim edildikdə, emitentdən aşağıdakılar tələb olunur:

- ▶ Sığortanı əhatə edən komponentini ayıraraq və ona MHBS 17 tətbiq etmək;
- ▶ Digər tətbiq olunan standartlarını (məsələn, MHBS 9, MHBS 15 "Müştərilərlə" müqavilələr üzrə gəlirlər və ya MUBS 37 "Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər" kimi) digər komponentlərə tətbiq etmək

"Sığorta" tərifinə cavab verən, lakin sığorta hadisələri üçün kompensasiyanı sığortalananın müqavilə ilə yaranan öhdəliyini yerinə yetirmək üçün tələb olunan məbləğlə məhdudlaşdıran kredit müqavilələri: Bu cür kreditləri verənlərin – məsələn ölüm halında istisna ilə verilən kredit – MHBS 9 və ya MHBS 17 tətbiq etmək üçün seçimi vardır. Seçim portfel səviyyəsində edilir və geri qaytarılmır.

MHBS 17, müqayisəli rəqəmlər tələb olunmaqla, 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir.

Grup bu düzəlişlərin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsirini qiymətləndirməyə davam edir.

9 sayılı MHBS "Maliyyə Alətləri" – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün "10 faiz" testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmilləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün BMUSŞ 9 sayılı MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub olmadığını qiymətləndirərək daxil etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Düzəliş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Grup, düzəlişləri ilk tətbiq edəcəyi illik dövrün başlanğıcında və ya bu tarixdən sonra dəyişdirilən və ya dəyişdirilən konsolidasiya edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcək və bunun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

4. Mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı (davamı)

Qəbul edilmiş, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standart və şərtlər (davamı)

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: Mərhələ 2 – MHBS 9, MUBS 39, MHBS 7, MHBS 4 və MHBS 16-ya düzəlişlər

Banklararası təklif olunan faiz həddinin ("TFH") risksiz faiz dərəcəsi (RFD) ilə əvəz edilməsi ilə bağlı yaranan mühasibat uçotu ilə bağlı məsələlərinin həll edilməsi üçün 2020-ci ilin avqust ayında MUBSK Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: Mərhələ 2-9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişləri (Banklararası TFH islahatı Mərhələ 2) buraxmışdır.

TFH islahatı Mərhələ 2-yə bir sıra azad etmələr və əlavə açıqlamalar daxildir. Azad etmələr maliyyə aləti TFH-dən RFD-yə keçdikdə tətbiq edilir.

Faiz dərəcəsi etalonu islahatı nəticəsində müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin müəyyən edilməsi üçün əsaslara dəyişikliklər dəyişkən faiz dərəcəsinə dəyişikliklər kimi uçota alınacaq praktiki məqsəduyğun vasitə kimi tələb olunur, o şərtlə ki, maliyyə aləti üçün TFH etalon dərəcəsindən RFD-də keçid iqtisadi cəhətdən ekvivalent əsasla baş versin.

Grup, TFH islahatı Mərhələ 2-ni 1 yanvar 2021-ci il tarixindən etibarən tətbiq edəcək, lakin düzəlişin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərəcəyini gözləmir.

5. Mühüm mühasibat uçotu mühakimələri və ehtimalları

Grupun rəhbərliyi tərəfindən uçot qaydalarının tətbiq edilməsi zamanı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş məbləğlərə təsir göstərmiş aşağıdakı mühakimələr çıxarılmış və proqnozlar verilmişdir:

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmiş maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri fəal bazardan əldə edilə bilməyəndə, onlar riyazi modellərin işlədilməsini daxil edən müxtəlif qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Bu modellər üçün ilkin verilənlər mümkün olanda müşahidə edilə bilən bazardan götürülür, mümkün olmayanda isə ədalətli dəyərlərin müəyyən edilməsi üçün müəyyən dərəcədə mühakimələr istifadə edilməsi tələb olunur (Qeyd 23).

Maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmələri zərərləri

Maliyyə aktivlərinin bütün kateqoriyaları üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin ölçülməsi mühakimələrin işlədilməsini tələb edir, xüsusilə dəyərsizləşmə zərərləri müəyyən edilərkən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin məbləği və vaxtı və girov dəyərləri, eləcə də kredit riskində əhəmiyyətli artım qiymətləndirilməlidir. Bu qiymətləndirmələr bir neçə amildən irəli gəlir ki, bunların dəyişməsi müxtəlif səviyyəli ehtiyatlarla nəticələnə bilər. COVID-19 pandemiyası nəticəsində kredit portfellerinin (digər maddələr arasında) keyfiyyətinin pisləşməsi Qrupun GKZ-in qiymətləndirilməsinə əhəmiyyətli təsir göstərə bilər. Qrup tərəfindən GKZ-nin hesablamaları müxtəlif giriş məlumatlarının seçimi və onların qarşılıqlı əlaqəsi ilə bağlı bir sıra müvafiq fərziyyələri əhatə edən kompleks modellərin nəticəsidir. Uçot mühakimələri və qiymətləndirmələri hesab olunan GKZ modellərinin elementləri bunlardır:

- ▶ Qrupun hər bir kateqoriya üçün Defolt Ehtimalı ("DE") əmsalını təyin edən daxili kredit təsnifatı modeli;
- ▶ Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığını və müvafiq olaraq maliyyə aktivləri üçün aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ əsasında ehtiyatların ölçülməli olub-olmadığını qiymətləndirmək, eləcə də keyfiyyətin qiymətləndirilməsi üçün Qrupun meyarı;
- ▶ GKZ-ləri ümumi əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin seqmentlərə bölünməsi;
- ▶ GKZ modellərinin, o cümlədən müxtəlif düstur və giriş məlumatları seçiminin yaradılması;
- ▶ Makroiqtisadi ssenarilər ilə işsizlik səviyyəsi və girov dəyərləri kimi iqtisadi giriş məlumatları arasındakı əlaqənin və DE (defolt ehtimalı), DHRH (defolt halında risklərin həcmi) və DHZ (defolt halında zərər) əmsallarına təsirin müəyyənləşdirilməsi;
- ▶ GKZ modelləri üçün iqtisadi giriş məlumatlarını əldə etmək üçün perspektiv makroiqtisadi ssenarilərin seçilməsi və onların həyata keçirilə bilməsinin qiymətləndirilməsi.

Daha ətraflı məlumat 10-cu və 23-cü Qeydlərdə təqdim edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Seqment hesabatı

Qrup məlumatı maliyyə hesabatlarının istifadəçiləri üçün məşğul olduğu biznes fəaliyyətlərinin və çalışdığı iqtisadi mühitin təbiətini və maliyyə təsirlərini qiymətləndirmək imkanını yaratmaq məqsədilə açıqlayır. Bu məsələ 8 saylı Əməliyyat seqmentləri adlı MHBS və xüsusi açıqlamaların seqment hesabatı şəklində təqdim olunmasını tələb edən digər standartlar ilə tənzimlənir.

Resursların bölüşdürülməsi və seqment fəaliyyətinin nəticələrinin qiymətləndirilməsi məqsədilə əməliyyat qərarının verilməsi üzrə məsul şəxsə məruzə edilən məlumat təqdim edilmiş xidmətlərin növlərini əks etdirir. Qrupun 8 saylı MHBS ilə tələb olunan hesabat seqmentləri aşağıdakılardır:

- ▶ Korporativ bankçılıq – birbaşa debet vəsaitləri, cari hesablar, depozitlər, overdraftlar, kredit və digər kredit vəsaitləri, xarici valyuta və törəmə məhsullarını əhatə edir;
- ▶ Pərakəndə bankçılıq – özəl bank xidmətləri, özəl cari müştəri hesabları, əmanətlər, depozitlər, investisiya əmanət məhsulları, məsuliyyətli mühafizə, kredit və debet kartları, istehlak və ipoteka kreditlərini əhatə edir;
- ▶ Xəzinə – banklararası kreditlər və borclar, qiymətli kağızlar üzrə ticarət svopları, valyuta mübadiləsi xidmətləri, istiqrazların və adi veksellərin buraxılması və digər xəzinədarlıq əməliyyatlarını əhatə edir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

6. Səqment hesabatı (davamı)

	<i>Korporativ</i>		<i>Perakəndə</i>		<i>Xəzina</i>		<i>Bölüşdürülməmiş</i>		<i>Cəmi</i>	
	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Faiz gəliri	113,895	81,276	177,130	153,609	151,841	239,523	-	-	442,866	474,408
Faiz xərci	(11,400)	(8,707)	(30,646)	(29,750)	(99,282)	(97,054)	-	(377)	(141,328)	(135,888)
Xalis faiz gəliri	102,495	72,569	146,484	123,859	52,559	142,469	-	(377)	301,538	338,520
Faiz hesablanan aktivlər üçün dəyərsizləşmə zərərlərinin qaytarılması / (dəyərsizləşmə zərərləri)	10,889	(16,615)	(41,746)	(10,696)	10,671	(10,454)	-	-	(20,186)	(37,765)
Dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyatdan sonra xalis faiz gəliri	113,384	55,954	104,738	113,163	63,230	132,015	-	(377)	281,352	300,755
Haqq və komissiya gəliri	49,319	75,576	20,441	14,049	12,388	538	-	-	82,148	90,163
Haqq və komissiya xərci	(2,254)	(5,791)	(17,616)	(16,329)	(1,404)	(2,452)	-	-	(21,274)	(24,572)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər üzrə dəyərsizləşmə	-	-	-	-	-	-	(1,620)	(4,482)	(1,620)	(4,482)
Digər dəyərsizləşmənin qaytarılması	(2,651)	17,707	-	-	-	-	-	-	(2,651)	17,707
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması	23,394	14,059	-	-	-	-	-	-	23,394	14,059
Xarici valyuta əməliyyatları üzrə xalis gəlirlər:										
- dilinq	49,083	65,430	4,753	2,700	(6,490)	118	-	-	47,346	68,248
- məzənnə fərqi	-	-	-	-	19,849	(17,957)	-	-	19,849	(17,957)
Digər əməliyyat gəliri	-	1,032	1,889	1,910	-	-	8,639	4,089	10,528	7,031
Qeyri-faiz gəliri	116,891	168,013	9,467	2,330	24,343	(19,753)	7,019	(393)	157,720	150,197
Əməliyyat xərcləri	(20,649)	(26,426)	(52,626)	(48,412)	(6,081)	(2,476)	(97,903)	(66,305)	(177,259)	(143,619)
Borcun geri alınmasından zərər (gəlir)	-	-	-	-	(2,564)	-	-	-	(2,564)	-
Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması üzrə və kredit şərtlərinin dəyişməsindən əmələ gələn zərərlər	(14,573)	(23,016)	-	-	(1,776)	-	-	-	(16,349)	(23,016)
Qeyri-faiz xərcləri	(35,222)	(49,442)	(52,626)	(48,412)	(10,421)	(2,476)	(97,903)	(66,305)	(196,172)	(166,635)
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəl mənfəət/(zərər)	195,053	174,525	61,579	67,081	77,152	109,786	(90,884)	(67,075)	242,900	284,317
Mənfəət vergisi xərci	(37,451)	(34,076)	(11,797)	(13,098)	(14,696)	(21,435)	-	-	(63,944)	(68,609)
İl üzrə xalis mənfəət/(zərər)	157,602	140,449	49,782	53,983	62,456	88,351	(90,884)	(67,075)	178,956	215,708
Səqment aktivləri	1,291,794	1,186,730	1,295,263	1,121,214	6,528,615	6,931,136	89,110	102,665	9,204,782	9,341,745
Səqment öhdəlikləri	4,503,494	4,467,932	1,362,455	1,362,213	1,536,023	1,659,787	105,917	168,085	7,507,889	7,658,017

Grupun ümumi nəzarəti altında olan müəssisələrdən gəlirin məbləği 26-cı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" adlı Qeyddə açıqlanır.

Coğrafi məlumat aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>Azərbaycan Respublikası</i>		<i>İƏİT ölkələri</i>		<i>Qeyri-İƏİT ölkələri</i>		<i>Cəmi</i>			
	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2019</i>		
Gəlirlər			521,717	579,718	15,832	42,014	7,314	11,087	544,863	632,819
Uzunmüddətli aktivlər			171,015	160,990	-	-	29,751	32,003	200,766	192,993

Gəlirlərə faiz xərci, haqq və komissiya xərci və dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat istisna olmaqla əməliyyat gəliri daxildir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

7. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Kassada olan pul vəsaitləri	264,072	228,796
Mərkəzi banklarda cari hesablar	108,820	179,090
Kredit təşkilatlarında müxbir hesablar və müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlər	2,131,609	2,381,787
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	<u>2,504,501</u>	<u>2,789,673</u>

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun səkkiz (31 dekabr 2019-cu il: altı) ən iri banklarda 2,048,112 min AZN (31 dekabr 2019-cu il: 2,359,322 min AZN) məbləği ilə təmsil olunan kredit təşkilatlarında müxbir hesablarının və ilkin ödəniş müddəti 90 günədək olan müddətli depozitlərinin cəmləşməsi olmuşdur.

Pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin bütün qalıqları Mərhələ 1-ə aid edilir. Qrupun pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid olan GKZ-i sıfıradək yuvarlaqlaşdırılır.

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər

Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
ARMB-də müddətli depozitlər	2,465,478	2,825,550
Qeyri-rezident banklarda müddətli depozitlər	20,951	339,784
Qeyri-rezident banklarda blok edilmiş hesablar	10,739	12,694
Kredit təşkilatlarına verilmiş kreditlər	9,601	8,761
Rezident banklarda müddətli depozitlər	1,724	1,652
Çıxılın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(2,709)	(8,826)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	<u>2,505,784</u>	<u>3,179,615</u>

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun ARMB-də ödəniş müddəti 2021-ci ilin dekabr ayına qədər olan (31 dekabr 2019-cu il: 2020-ci ilin dekabr ayına qədər), illik faiz dərəcəsi 3.5% (31 dekabr 2019-cu il: illik 3.5%) olan bir (31 dekabr 2019-cu il: bir) müddətli depozit olmuşdur.

Banklardan və digər kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlərin qalığında hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<u>Mərhələ 1</u>	<u>Mərhələ 2</u>	<u>Mərhələ 3</u>	<u>Cəmi</u>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,184,871	1,652	1,918	3,188,441
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	2,493,731	-	-	2,493,731
Ödənilmiş aktivlər	(3,168,548)	-	(1,904)	(3,170,452)
Hesablanmış faiz balansında dəyişikliklər	(3,512)	-	(13)	(3,525)
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	-	(1,652)	1,652	-
Məzənnə fərqi	298	-	-	298
31 dekabr 2020-ci il	<u>2,506,840</u>	<u>-</u>	<u>1,653</u>	<u>2,508,493</u>

	<u>Mərhələ 1</u>	<u>Mərhələ 2</u>	<u>Mərhələ 3</u>	<u>Cəmi</u>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ ehtiyatı	(5,256)	(1,652)	(1,918)	(8,826)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(4,115)	-	-	(4,115)
Ödənilmiş aktivlər	5,229	-	1,918	7,147
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	-	1,652	(1,652)	-
Zərər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	3,085	-	-	3,085
31 dekabr 2020-ci il	<u>(1,057)</u>	<u>-</u>	<u>(1,652)</u>	<u>(2,709)</u>

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

8. Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər (davamı)

	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	3,250,971	4,513	-	3,255,484
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	3,164,328	-	-	3,164,328
Ödənilmiş aktivlər	(3,204,505)	(2,859)	-	(3,207,364)
Hesablanmış faiz balansında dəyişikliklər	(23,862)	(2)	14	(23,850)
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(1,904)	-	1,904	-
Məzənnə fərqi	(157)	-	-	(157)
31 dekabr 2019-cu ildə	3,184,871	1,652	1,918	3,188,441
	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ ehtiyatı	(5,553)	(158)	-	(5,711)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(4,985)	-	-	(4,985)
Ödənilmiş aktivlər	5,154	106	-	5,260
Diskontun qaytarılması	40	(1)	(14)	25
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	-	-	-	-
Zərərlər üzrə ehtiyatın xalis yenidən qiymətləndirilməsi	88	(1,599)	(1,904)	(3,415)
31 dekabr 2019-cu ildə	(5,256)	(1,652)	(1,918)	(8,826)

9. İnvestisiya qiymətli kağızları

İnvestisiya qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	<i>2020</i>	<i>2019</i>
Amortizasiya ilə borc qiymətli kağızlar		
Korporativ borc qiymətli kağızları	110,516	-
Çıxılısın: dəyərsizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(613)	-
	109,903	-
DÜĞƏD ilə borc qiymətli kağızları		
Hökumət borc qiymətli kağızları	442,132	63,772
Korporativ bondlar	191,635	72,632
Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının buraxdığı notlar	54,452	-
	688,219	136,404
DÜĞƏD ilə kapital qiymətli kağızları		
Korporativ səhmlər	83,498	71,257
	83,498	71,257
Cəmi investisiya qiymətli kağızları	881,620	207,661

İnvestisiya qiymətli kağızlarının bütün qalıqları Mərhələ 1-ə bölüşdürülür.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə olan hökumət borc qiymətli kağızları Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin (31 dekabr 2019-cu il tarixinə: Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin bondları) 442,132 min AZN (31 dekabr 2019-cu il tarixinə: 63,772 min AZN) məbləğində bondlarından ibarətdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə olan korporativ borc qiymətli kağızları İƏİT və qeyri-İƏİT ölkələrində buraxılmış müvafiq olaraq 135,669 min AZN və 165,868 min AZN (31 dekabr 2019-cu il tarixinə: İƏİT və qeyri-İƏİT ölkələrin müvafiq olaraq 61,443 min AZN və 11,189 min AZN) məbləğində bondlardan ibarətdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə olan korporativ səhmlər ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 22,931 min AZN və 60,257 min AZN olan Mastercard Incorporated şirkətinin 'B' və Visa Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 60 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmlərindən ibarətdir (31 dekabr 2019-cu il tarixinə: ədalətli bazar dəyəri müvafiq olaraq 19,182 min AZN və 51,765 min AZN olan Mastercard Incorporated şirkətinin 'B' və Visa Incorporated şirkətinin 'C' kateqoriyalı adi kapital səhmləri, həmçinin ədalətli dəyəri müvafiq olaraq 250 min AZN və 60 min AZN olan Azərbaycan Kredit Bürosunun və Bakı Fond Birjasının adi səhmləri).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər	1,249,486	1,095,309
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	1,297,797	1,193,240
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər	-	-
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,547,283	2,288,549
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(150,265)	(122,745)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	2,397,018	2,165,804

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun on (31 dekabr 2019-cu il: on) ən iri borcalan üzrə 850,372 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 34%-i ilə (31 dekabr 2019-cu il: 969,542 min AZN və ya ümumi kredit portfelinin 42%-i) təmsil olunan kredit konsentrasiyası olmuşdur. Bu kreditlər üçün 19,559 min AZN (2019-cu il: 39,551 min AZN) məbləğində ehtiyat tanınmışdır.

Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər aşağıdakı məhsullardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
İpoteka kreditləri	653,827	576,843
İstehlak kreditləri və digər	595,659	518,466
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	1,249,486	1,095,309
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(104,586)	(63,398)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	1,144,900	1,031,911

Kredit portfeli daxilində iqtisadi sektor üzrə risk konsentrasiyaları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Sahə üzrə təhlil		
Fiziki şəxslər	1,249,486	1,095,309
Ticarət və xidmət	697,319	559,361
Neft və qaz sahəsi, enerji istehsalı və paylaşdırılması	245,689	244,604
Dəmir yolu, hava və digər nəqliyyat	33,713	195,091
İstehsal	101,560	76,625
Tikinti və daşınmaz əmlak	136,255	50,393
Telekommunikasiya	35,246	40,224
Digər	48,015	26,942
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürüləcək kreditlər	-	-
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi	2,547,283	2,288,549
Çıxılsın: dəyersizləşmə xərcləri üçün ehtiyat	(150,265)	(122,745)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	2,397,018	2,165,804

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	999,469	86,193	107,578	1,193,240
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	493,314	-	-	493,314
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	8,567	782	27,685	37,034
Ödənilmiş aktivlər	(315,402)	(2,381)	(92,173)	(409,956)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	43,621	(13,368)	(30,253)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(31,107)	31,107	-	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(9,352)	(68,434)	77,786	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	(5,173)	(5,273)	(10,446)
Silinmiş məbləğlər	-	-	(5,389)	(5,389)
31 dekabr 2020-ci il	1,189,110	28,726	79,961	1,297,797

Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(12,227)	(15,499)	(31,621)	(59,347)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(20,685)	-	-	(20,685)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(197)	(539)	-	(736)
Diskontun qaytarılması	-	-	(2,610)	(2,610)
Ödənilmiş aktivlər	4,881	184	24,514	29,579
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(7,132)	988	6,144	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	2,174	(2,174)	-	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	2,977	14,105	(17,082)	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	7,144	(2,329)	(4,206)	609
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə fərqlər	-	1,067	1,055	2,122
Silinmiş məbləğlər	-	-	5,389	5,389
31 dekabr 2020-ci il	(23,065)	(4,197)	(18,417)	(45,679)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə ümumi balans dəyəri	1,019,371	28,103	47,835	1,095,309
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	482,775	-	-	482,775
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(99)	647	114	662
Ödənilmiş aktivlər	(319,131)	(4,184)	(4,760)	(328,075)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	9,748	(8,208)	(1,540)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(32,749)	33,266	(517)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(62,897)	(13,906)	76,803	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(1,185)	(1,185)
31 dekabr 2020-ci il	1,097,018	35,718	116,750	1,249,486

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(20,192)	(6,088)	(37,118)	(63,398)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(13,350)	-	-	(13,350)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(1,000)	(165)	-	(1,165)
Diskontun qaytarılması	-	-	(627)	(627)
Ödənilmiş aktivlər	5,202	1,334	4,097	10,633
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(2,801)	1,664	1,137	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	826	(1,220)	394	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	1,748	3,171	(4,919)	-
GKZ-in xalis yenidən qiymətləndirilməsi	11,177	(4,491)	(44,550)	(37,864)
Silinmiş məbləğlər	-	-	1,185	1,185
31 dekabr 2020-ci il	(18,390)	(5,795)	(80,401)	(104,586)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	663,036	127,350	134,991	925,377
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	472,586	-	-	472,586
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	10,174	1,313	8,156	19,643
Ödənilmiş aktivlər	(137,057)	(46,715)	(24,011)	(207,783)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	65,679	(64,520)	(1,159)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(68,376)	68,765	(389)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(6,573)	-	6,573	-
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik	-	-	(23,016)	(23,016)
Silinmiş məbləğlər	-	-	(5,809)	(5,809)
Digər maliyyə aktivlərdən köçürmə	-	-	12,242	12,242
31 dekabr 2019-cu il	999,469	86,193	107,578	1,193,240

Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(15,839)	(9,924)	(53,747)	(79,510)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(12,832)	-	-	(12,832)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(37)	(165)	-	(202)
Diskontun qaytarılması	-	-	(1,696)	(1,696)
Ödənilmiş aktivlər	2,417	3,248	12,538	18,203
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(3,894)	3,691	203	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	7,831	(7,882)	51	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	6,242	-	(6,242)	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	3,885	(4,467)	5,936	5,354
Tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnməyən dəyişikliyə görə fərqlər	-	-	7,486	7,486
Silinmiş məbləğlər	-	-	5,809	5,809
Digər aktivlərdən köçürmə	-	-	(1,959)	(1,959)
31 dekabr 2019-cu il	(12,227)	(15,499)	(31,621)	(59,347)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər ilə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	780,362	27,095	44,169	851,626
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	520,495	-	-	520,495
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	3,287	(43)	(1,239)	2,005
Ödənilmiş aktivlər	(261,576)	(5,441)	(9,571)	(276,588)
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	17,836	(13,345)	(4,491)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	(20,035)	22,211	(2,176)	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	(20,998)	(2,374)	23,372	-
Silinmiş məbləğlər	-	-	(2,229)	(2,229)
31 dekabr 2019-cu il	1,019,371	28,103	47,835	1,095,309

<i>Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(21,307)	(7,832)	(33,459)	(62,598)
Yaradılmış və ya satın alınmış yeni aktivlər	(10,511)	-	-	(10,511)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	(631)	8	-	(623)
Diskontun qaytarılması	-	-	33	33
Ödənilmiş aktivlər	3,631	1,578	7,710	12,919
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(7,013)	4,010	3,003	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşməmiş kredit	667	(2,144)	1,477	-
Aktivin ömrü üzrə gözlənilən GKZ-ə köçürmə – dəyərsizləşmiş kredit	481	639	(1,120)	-
GKZ-in xalis yenidən qiymətləndirilməsi	14,491	(2,347)	(16,991)	(4,847)
Silinmiş məbləğlər	-	-	2,229	2,229
31 dekabr 2019-cu il	(20,192)	(6,088)	(37,118)	(63,398)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş amortizasiya edilən dəyərlə kreditlərin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il ərzində "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlərlə əlaqədar ümumi balans dəyərində və müvafiq GKZ-də dəyişikliklər təhlil edilir:

"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə ümumi balans dəyəri	-	-	113,025	113,025
"Aqrarkredit" QSC-ə köçürülmüş kreditlər	-	-	(4,403)	(4,403)
Hesablanmış faizlərdə dəyişikliklər	-	-	7,901	7,901
Silinmiş məbləğlər	-	-	(116,523)	(116,523)
31 dekabr 2019-cu il	-	-	-	-

"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülən kreditlər	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	-	-	(73,767)	(73,767)
"Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüş kreditlər	-	-	2,588	2,588
Diskontun qaytarılması	-	-	(5,045)	(5,045)
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	-	-	(40,299)	(40,299)
Silinmiş məbləğlər	-	-	116,523	116,523
31 dekabr 2019-cu il	-	-	-	-

2020-ci il ərzində Qrup davam edən COVID-19 pandemiyasından zərər çəkmiş müştərilər üçün geniş miqyaslı güzəştlər və ya hər hansı əlavə tədbirləri tətbiq etməmişdir. Qrup, 31 dekabr 2020-ci il tarixinə gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə, köməkçi defolt göstəriciləri və kredit riskinin vaxtı keçmiş günlərin sayına görə əhəmiyyətli dərəcədə artması da nəzərə alınmaqla mərhələ meyarlarını davamlı şəkildə tətbiq etmişdir. Qrup, yerli və beynəlxalq makroiqtisadi mühitə dair bütün aktual məlumatları nəzərə almaq üçün proqnoz məlumatlarını, o cümlədən makroiqtisadi göstəricilərin proqnozlarını yeniləmişdir.

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər

Qrup maliyyə aktivinin, məsələn müştəriyə verilən kreditin, müddəti və şərtləri onun yeni bir kreditə çevriləcəyi şəkildə dəyişdirildiyi halda maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır, fərq isə dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda tanınmanın dayandırılması ilə bağlı gəlir və ya zərər kimi tanınır. Yeni tanınmış kreditlər GKZ-in qiymətləndirməsi məqsədləri üçün Mərhələ 1 kimi təsnif edilir.

Dəyişiklik əhəmiyyətli şəkildə fərqli olan pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə nəticələnmirsə, tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. İlk EFD ilə diskontlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişiklik əsasında Qrup, dəyərsizləşmə zərəri qeydə alınmadığı halda dəyişikliklə bağlı gəlir və ya zərəri qeydə alır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

10. Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Şərtləri dəyişdirilmiş və restrukturizasiya edilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə dövr ərzində dəyişiklik edilmiş Mərhələ 2 və 3 üzrə aktivlər və dəyişikliklə bağlı Qrupun məruz qaldığı zərər göstərilir.

	2020	2019
Dövr ərzində şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər		
Şərtlər dəyişdirildikdən əvvəl amortizasiya edilən dəyər	96,154	104,376
Şərtlərin dəyişdirilməsindən yaranan xalis zərər	(10,446)	(23,016)
İlkin tanınma anından şərtləri dəyişdirilmiş kreditlər		
Dövr ərzində zərər ehtiyatının ölçülməsi 12-aylıq ölçülməyə dəyişmiş kreditlərin 1 yanvara olan ümumi balans dəyəri	95,219	-

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

Əmlak və avadanlıqların dəyərində dəyişmələr aşağıdakı kimi olmuşdur:

	<i>Ofis binaları</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>	<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
İlkin maya dəyəri/yenidən qiymətləndirilmiş dəyər							
31 dekabr 2018-ci il	151,976	3,699	65,824	72,549	294,048	27,269	321,317
Əlavələr	2,919	332	4,176	6,960	14,387	3,591	17,978
Xaric etmələr	-	(132)	(2,581)	(469)	(3,182)	(2,313)	(5,495)
Dəyərsizləşmə	(4,482)	-	-	-	(4,482)	-	(4,482)
Yenidən qiymətləndirmə	(1,653)	-	-	-	(1,653)	-	(1,653)
Məzənnə fərqi	280	-	1,045	-	1,325	-	1,325
31 dekabr 2019-cu il	149,040	3,899	68,464	79,040	300,443	28,547	328,990
Əlavələr	2,891	331	5,639	17,013	25,874	12,168	38,042
Xaric etmələr və silinmələr	(760)	-	(1,003)	(619)	(2,382)	(768)	(3,150)
Dəyərsizləşmə	(1,620)	-	-	-	(1,620)	-	(1,620)
Yenidən qiymətləndirmə	(3,520)	-	-	-	(3,520)	-	(3,520)
Məzənnə fərqi	(442)	-	-	-	(442)	-	(442)
31 dekabr 2020-ci il	145,589	4,230	73,100	95,434	318,353	39,947	358,300

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

11. Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

<i>Yığılmış köhnəlmə</i>	<i>Ofis binaları</i>	<i>İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri</i>	<i>Mebel, qurğu, nəqliyyat vasitələri və digər əsas vəsaitlər</i>	<i>Kompüterlər və rabitə avadanlıqları</i>	<i>Cəmi əmlak və avadanlıq</i>	<i>Qeyri-maddi aktivlər</i>	<i>Cəmi əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər</i>
31 dekabr 2018-ci il	-	(2,356)	(51,522)	(55,818)	(109,696)	(10,890)	(120,586)
Amortizasiya xərci	(3,487)	(1,238)	(6,794)	(8,530)	(20,049)	(3,835)	(23,884)
Xaric etmələr	-	-	2,238	469	2,707	2,313	5,020
Yenidən qiymətləndirmə	3,535	-	-	-	3,535	-	3,535
Məzənnə fərqi	(48)	-	(34)	-	(82)	-	(82)
31 dekabr 2019-cu il	-	(3,594)	(56,112)	(63,879)	(123,585)	(12,412)	(135,997)
Amortizasiya xərci	(4,992)	(337)	(7,154)	(11,185)	(23,668)	(4,552)	(28,220)
Xaric etmələr	90	-	834	98	1,022	759	1,781
Yenidən qiymətləndirmə	4,874	-	-	-	4,874	-	4,874
Məzənnə fərqi	28	-	-	-	28	-	28
31 dekabr 2020-ci il	-	(3,931)	(62,432)	(74,966)	(141,329)	(16,205)	(157,534)
Xalis balans dəyəri							
31 dekabr 2018-ci il	151,976	1,343	14,302	16,731	184,352	16,379	200,731
31 dekabr 2019-cu il	149,040	305	12,352	15,161	176,858	16,135	192,993
31 dekabr 2020-ci il	145,589	299	10,668	20,468	177,024	23,742	200,766

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərə müvafiq olaraq 76,212 min AZN və 60,604 min AZN məbləğində istifadə edilən tam köhnəlmiş aktivlər daxil edilmişdir.

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə Qrupa məxsus binalar ədalətli dəyər ilə əks etdirilmişdir. Qiymətləndirmə müvafiq peşəkar bacarıqları və bənzər yerlərdə eyni kateqoriyadan olan aktivlərin qiymətləndirilməsində təcrübəsi olan müstəqil qiymətləndirici şirkət tərəfindən aparılmışdır. Ədalətli dəyər bazara əsaslanan sübuta istinad etməklə müəyyənləşir. Binaların qiymətləndirilməsi məqsədilə Qrupun cəlb etdiyi müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən satışların müqayisəsi üsulu (müqayisəli yanaşma) istifadə olunmuşdur. 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə Qrupa məxsus binaların ədalətli dəyəri, ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilmişdir.

Aşağıda verilən cədvəl ədalətli dəyər iyerarxiyasının 3-cü səviyyəsinə aid edilən Qrupa məxsus binaların ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2020-ci il tarixinə müşahidə edilməyən giriş məlumatlarında dəyişikliklərə həssaslığını təsvir edir.

<i>Giriş məlumatları</i>	<i>Giriş məlumatlarının təsviri</i>	<i>Həssaslığın təsviri</i>
Ticarət güzəşti (alış və təklif qiyməti arasında fərq)	Yerli daşınmaz əmlak agentləri ilə müsahibələr aparılmış və nəticədə sövdələşmə üzrə güzəşt intervalının 10% və 15% arasında olması müəyyən edilmişdir	Sövdələşmə üzrə nizamlayıcı düzəliş 10-15% civarında ola bilər. Ticarət güzəşti üzrə giriş məlumatlarında artım Qrupun binalarının ədalətli dəyərinin azalması ilə nəticələnə bilər.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Digər aktivlər və öhdəliklər

Digər aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Digər maliyyə aktivləri		
Əmanətlərin Sığortalanması Fondundan debitor borcları	32,524	-
Ödənilməkdə olan məbləğlər	24,595	23,290
Qeyri-rezident təşkilatlara girov qoyulmuş məbləğlər	10,005	10,005
Balansdankənar öhdəliklər üzrə hesablanmış komissiya və debitor borcları	8,894	8,572
Digər aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(9,445)	(8,887)
	66,573	32,980
Digər qeyri-maliyyə aktivləri		
Avans ödənişləri	9,607	5,068
İstifadə hüququ olan aktivlər	3,963	3,255
Təxirə salınmış xərclər	656	3,267
Qeyri-müəyyən girovlar	1,798	2,673
	16,024	14,263
	82,597	47,243

Digər öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Digər maliyyə öhdəlikləri		
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyat	33,459	82,894
Ödənilməkdə olan məbləğlər	27,676	24,156
İcarə öhdəliyi	3,589	3,415
Səhmdarlara ödəniləcək dividendlər	3,539	1,494
	68,263	111,959
Digər qeyri-maliyyə öhdəlikləri		
Digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üçün ehtiyat	6,579	3,928
İşçilərə ödəniləcək vəsait	16,508	14,345
Plastik kartlar üzrə təxirə salınmış gəlirlər	4,515	5,837
Yerli büdcəyə ödəniləcək vəsait	5,763	5,137
	33,365	29,247
	101,628	141,206

31 dekabr 2020-ci il tarixinə amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş digər maliyyə aktivlərinin 9 sayılı MHBS üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə GKZ	(624)	-	(8,263)	(8,887)
Yaranmış və ya alınmış yeni aktivlər	(3)	(1)	(263)	(267)
Ödənilmiş aktivlər	1	-	654	655
Müştərilərə verilən kreditlərə köçürmə	-	-	-	-
GKZ-nin xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(773)	-	(173)	(946)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il tarixinə GKZ	(1,399)	(1)	(8,045)	(9,445)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş digər maliyyə aktivlərinin MHBS 9 üzrə dəyərsizləşmə ehtiyatlarının hərəkəti aşağıdakı kimidir:

	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə GKZ	(4)	(23)	(12,901)	(12,928)
Yaranmış və ya alınmış yeni aktivlər	(3)	-	-	(3)
Ödənilmiş aktivlər	3	23	2,679	2,705
Müştərilərə verilən kreditlərə köçürmə	-	-	1,959	1,959
GKZ-nin xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(620)	-	-	(620)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il tarixinə GKZ	(624)	-	(8,263)	(8,887)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

12. Digər aktivlər və öhdəliklər (davamı)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə yaradılmış ehtiyatlar aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Kreditlə bağlı təəhhüdlər	33,459	82,894
İcra zəmanətləri	6,579	3,928
Hüquqi iddialar	-	-
Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə kredit zərəri üçün ehtiyat və digər potensial öhdəliklər və təəhhüdlər üzrə ehtiyat	40,038	86,822

13. Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər

Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Rezident bankların müxbir hesabları	44,017	13,884
Rezident bankların və digər maliyyə təşkilatlarının müddətli depozitləri	10,200	10,205
Qeyri-rezident bankların müxbir hesabları	2,700	7,890
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	56,917	31,979

14. Müştəri hesabları

Müştərilərə ödəniləcək məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Hüquqi şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	3,897,997	3,978,599
- Müddətli depozitlər	139,423	300,803
- Məhdudlaşdırılmış müştəri depozitləri	140,463	120,681
Cəmi hüquqi şəxslər	4,177,883	4,400,083
Fiziki şəxslər		
- Cari/hesablaşma hesabları	650,707	524,763
- Müddətli depozitlər	632,366	681,722
- Məhdudiyət qoyulmuş müştəri depozitləri	-	105
Cəmi fiziki şəxslər	1,283,073	1,206,590
Cəmi müştəri hesabları	5,460,956	5,606,673

31 dekabr 2020-ci il tarixinə, müştəri hesablarına on (31 dekabr 2019-cu il: on) ən iri müştəri üzrə cəmi müştəri portfelinin 44%-ni təşkil edən AZN 2,406,598 min AZN (31 dekabr 2019-cu il: cəmi müştəri hesabları portfelinin 47%-ni təmsil edən 2,635,656 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə, müştəri hesablarına Qrupda akkreditivə qarşı blok edilmiş 140,672 min AZN (31 dekabr 2019-cu il: 120,776 min AZN) məbləğində qalıqlar daxil olmuşdur (Qeyd 19).

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıda təqdim olunur:

	2020	2019
İqtisadi sahə/müştəri növü üzrə təhlil		
Dövlətlə bağlı müəssisələr	3,499,395	3,912,810
Fiziki şəxslər	1,283,073	1,206,590
Ticarət və xidmət	372,137	274,826
Nəqliyyat və rabitə	78,134	49,727
İctimai təşkilatlar	33,161	31,637
Enerji	71,253	30,033
İstehsal	60,835	21,709
Tikinti	23,965	13,973
Digər	39,003	65,368
Cəmi müştəri hesabları	5,460,956	5,606,673

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

15. Digər borc öhdəlikləri

Digər borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Qeyri-rezident maliyyə təşkilatlarından müddətli borc öhdəlikləri	13,700	16,859
ARMB üzrə müddətli borc öhdəlikləri	115,439	-
Sahibkarlığın İnkişafı Fondu və İpoteka Fondu (Azərbaycan Respublikası)	<u>91,068</u>	<u>87,645</u>
Cəmi digər borc öhdəlikləri	<u>220,207</u>	<u>104,504</u>

COVID-19 pandemiyasının ölkənin qida təchizatı sektoruna mənfi təsirini azaltmaq üçün, ARMB tərəfindən Qrupa hökumət proqramı çərçivəsində illik faiz dərəcəsi 0,5% və iki illik ödəmə müddəti ilə 115,000 min AZN məbləğində kredit ayrılmışdır. Daha sonra Qrup tərəfindən müvafiq şirkətlərə illik 1% dərəcəsi və iki illik ödəmə müddəti ilə kreditlər verilmişdir.

16. Buraxılmış borc qiymətli kağızları

Buraxılmış borc qiymətli kağızları aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Avrobondlar	1,485,463	1,521,784
Depozit sertifikatları	<u>5,037</u>	<u>4,570</u>
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	<u>1,490,500</u>	<u>1,526,354</u>

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun 2017-ci ilin sentyabr ayında buraxılmış, kupon dərəcəsi illik 3.5% olan və müddəti 2024-cü ilin sentyabr ayında başa çatan bir sinif Avrobondları olmuşdur. Qrup bu Avrobondlar üzrə qeyri-maliyyə şərtlərinin yerinə yetirilməsinə görə öhdəlik daşıyır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixinə Qrup qeyd olunan şərtləri yerinə yetirmişdir.

17. Vergilər

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Aşağıdakılar üzrə təxirə salınmış vergi (öhdəlikləri)/aktivləri		
Banklardan alınacaq məbləğlər və müştərilərə verilmiş kreditlər	(16,476)	(27,248)
İnvestisiya qiymətli kağızları	(26,201)	(14,730)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	5,462	6,771
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(30,346)	(39,389)
Digər aktivlər	4,342	4,531
Digər öhdəliklər	(23,124)	(13,600)
Digər	(114)	(111)
Vergi zərərinin gələcək dövrə keçirilməsi	-	3,605
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	<u>(2,298)</u>	<u>(2,298)</u>
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	<u>(88,755)</u>	<u>(82,469)</u>

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

17. Vergilər (davamı)

Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi yerli standartlara uyğun mənfəət vergisi dərəcələrindən fərqlənir. Yerli standartlara uyğun dərəcələr əsasında mənfəət vergisi xərcinin faktiki xərclərlə üzlaşdirilməsi aşağıda təqdim olunur:

	2020	2019
Vergidən əvvəl mənfəət	242,900	284,317
Yerli standartlara uyğun mənfəət vergi dərəcəsi (20%) ilə vergi xərci	(48,580)	(56,863)
Tanınmış təxirə salınmış vergi aktivlərində dəyişiklik	–	–
Daimi fərqlərin vergiyə təsiri	(3,426)	(2,915)
Keçən illərin cari mənfəət vergisi ilə bağlı düzəlişlər	(11,938)	–
Digər	–	(8,831)
Mənfəət vergisi xərci	(63,944)	(68,609)
Cari mənfəət vergisi xərci	(65,621)	(76,189)
Təxirə salınmış vergidə dəyişikliklər	1,677	7,580
Mənfəət vergisi xərci	(63,944)	(68,609)
Təxirə salınmış vergi aktivləri/(öhdəlikləri)	2020	2019
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi aktivləri	1,029	900
1 yanvar tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(83,498)	(85,255)
Mənfəət və ya zərərdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisi qalıqlarında dəyişiklik	1,678	7,580
Digər ümumi gəlirdə tanınmış təxirə salınmış mənfəət vergisində dəyişiklik	(7,964)	(5,694)
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	709	1,029
31 dekabr tarixinə təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	(89,464)	(83,498)
Xalis təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(88,755)	(82,469)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmayan törəmə müəssisələrdəki investisiyalarla bağlı müvəqqəti fərqlərin məcmu məbləği 103,355 min AZN (31 dekabr 2019-cu ildə: 129,823 min AZN) təşkil etmişdir.

18. Kapital

Qrupun səhm kapitalı aşağıda göstərilən sayda səhmlərdən ibarətdir:

Adi səhmlər (nominal dəyər 0.27 AZN)	Ödənilmiş səhmlərin sayı (min ədədlə)	Səhm kapitalı
1 yanvar 2019-cu il	4,597,359	1,241,287
31 dekabr 2019-cu il	4,597,359	1,241,287
31 dekabr 2020-ci il	4,597,359	1,241,287

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə bütün adi səhmlərin nominal dəyəri 0.27 AZN təşkil etmişdir və onların hamısı eyni dərəcəlidir. Hər səhm 1 səs hüququ verir.

15 sentyabr 2020-ci ildə Səhmdarların İllik Ümumi Yığıncağının qərarına əsasən Qrup 150,000 min AZN məbləğində dividend elan etmişdir. Bir səhm üzrə dividend qazancı 0,03 AZN təşkil edir. Dividend elan olunması nəticəsində Bankın yerli standartlara uyğun xalis aktivləri nizamnamə kapitalından aşağı səviyyəyə enmişdir. 2021-ci ilin fevral ayında yerli standartlara uyğun mənfəətin təsdiq olunması nəticəsində yerli standartlara uyğun xalis aktivlər nizamnamə kapitalını aşmışdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

18. Kapital (davamı)

Dividend hərəkətinə daxildir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
1 yanvar tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	1,494	16,411
Elan edilən dividend	150,000	150,000
Əvəzləşdirilən dividend (Qeyd 2)	(142,908)	(157,831)
Ödənilən dividend	(5,047)	(7,086)
31 dekabr tarixində Səhmdarlara ödəniləcək dividend	3,539	1,494

Binalar üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı

Əmlak və avadanlıq üçün yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı binaların ədalətli dəyərində artımların və əvvəllər digər ümumi gəlir vasitəsilə kapitalda tanınmış eyni aktiv üzrə artıma aid olan azalmaların qeydə alınması üçün istifadə edilir.

Əlavə ödənilmiş kapital

Əlavə ödənilmiş kapital səhmdar qismində çıxış edən səhmdarlarla əməliyyatların nəticələrini əks etdirir. Qrupun aktivlərinin keyfiyyətinin davamlı olaraq azalması, problemlı kreditlərin artması və likvidlik mövqeyinin pisləşməsi ilə yaşanan mürəkkəb iqtisadi şəraitdə Azərbaycan Hökuməti Qrupun kapital mövqeyinin və aktivlərin keyfiyyətinin gücləndirilməsi istiqamətində bir sıra addımlar atmışdır. Bu tədbirlərin bir hissəsi olaraq, 2015-2019-cu illər ərzində Qrupun müəyyən problemlı aktivləri bir neçə mərhələdə "Aqrarkredit" QSC-yə köçürülmüşdür (Qeyd 2). Problemlı aktivlərin köçürülməsi köçürmə zamanı razılaşdırılmış məbləğdə baş vermişdir. "Aqrarkredit" QSC üzərində də nəzarət Maliyyə Nazirliyinə məxsus olduğundan "Aqrarkredit" QSC-dən aktivlərin xalis balans dəyərindən artıq alınmış hər hansı məbləğlər Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı kimi tanınmışdır.

Bir səhm üzrə əsas və azaldılmış zərərin hesablanmasında istifadə olunan səhmlər üzrə gəlir/zərər və hesablanmış orta say aşağıda göstərilir:

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Qrupun səhmdarlarına aid edilən dövr üçün xalis mənfəət	178,956	215,708
Emissiyada olan adi səhmlərin hesablanmış orta sayı	4,597,359	4,597,359
Səhm üzrə mənfəət – əsas və azaldılmış (AZN)	0.04	0.05

Qrupun azaldan potensialı adi səhmləri yoxdur, buna görə də hər səhmə düşən azaldılmış mənfəət hər səhmə düşən adi mənfəətə bərabərdir.

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər**Əməliyyat mühiti**

Azərbaycan iqtisadiyyatı neft və qaz qiymətlərinə həssasdır. Son illər ərzində Azərbaycan Hökuməti neft və qaz sektorundan daha az asılılıqla, eyni zamanda daha balanslı bir iqtisadiyyata keçmək üçün böyük iqtisadi və sosial islahatlar həyata keçirmişdir.

2019-cu il ərzində ARMB monetar siyasəti normallaşdırmaq məqsədilə yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsini tədricən 9.75%-dən 7.50%-dək azaltmışdır. Üstəlik, 28 fevral 2019-cu il tarixində Azərbaycan Prezidenti 2015-ci ildə Azərbaycan manatının devalvasiyası səbəbindən borc yükü artan problemlı pərakəndə kreditlər üçün vəsaitin ayrılması haqqında fərman imzalamışdır. Bu addım vaxtı keçmiş kreditləri əhəmiyyətli dərəcədə azaltmış, bank kapitalını və yerli bankların likvidliyini dəstəkləmişdir.

İkinci Dağlıq Qarabağ müharibəsi

İkinci Dağlıq Qarabağ müharibəsi 27 sentyabr 2020-ci ildə başlamış və 10 noyabr 2020-ci ildə Azərbaycan Respublikası Prezidenti, Ermənistan Respublikasının Baş Naziri və Rusiya Federasiyası Prezidenti tərəfindən atəşkəs haqqında bəyanatın imzalanması ilə başa çatmışdır. Azərbaycan əvvəllər Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilər üzərində nəzarəti bərpa etmişdir.

Azərbaycan azad edilmiş zonaları yenidən qurmağı və bölgənin ümumi mənzərəsini dəyişdirəcək regional əhəmiyyətli infrastrukturunu inkişaf etdirməyi hədəf tutur. Buna uyğun olaraq, Qrupun rəhbərliyi yaxın gələcəkdə Azərbaycanın nominal ÜDM-də artım proqnozlaşdırır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)

Əməliyyat mühiti (davamı)

COVID-19 pandemiyası

Azərbaycan Respublikası

2020-ci il ərzində dünya iqtisadiyyatı koronavirusun (COVID-19) yayılmasının mənfi təsirinə məruz qaldı.

Bu il ərzində COVID-19 ilə mübarizə üçün məhdudlaşdırıcı tədbirlər iqtisadi aktivliyi və istehlakçıların məcmu xərcləmə səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmışdır. Məhdudlaşdırıcı tədbirlər pərakəndə satış, turizm və əyləncə kimi bir çox biznes sahəsinə ciddi təsir etmişdir. Neft qiymətləri ən aşağı tarixi səviyyəyə enmiş, lakin ilin sonuna yaxın bir qədər artım müşahidə edilmişdir. Pandemiyanın səbəb olduğu iqtisadi tənəzzülün aradan qaldırılması üçün Azərbaycan Respublikasının hökuməti və ARMB dəstək paketini təqdim etmişdir. Bu tədbirlərə, digərləri ilə yanaşı, təsire məruz qalmış sahələrə imtiyazlı kreditlərin verilməsi, işsiz fərdlərə ödənişlər, habelə maliyyə sektorunun resurslarla təmin etmək qabiliyyətini qorumaq və COVID-19 pandemiyası ilə bağlı tədbirlər nəticəsində likvidlik çatışmazlığına yol verməməkdə müştərilərə dəstək göstərmək üçün müəyyən tənzimləyici məhdudyyətlərin yumşaldılması daxildir.

23 aprel 2020-ci il tarixində ARMB tələb edilən minimal kapitalın adekvatlığı əmsalını Bankın da daxil olduğu sistem əhəmiyyətli banklar üçün 12.0%-dən 11.0%-dək, digər banklar üçün isə 10.0%-dən 9.0%-dək endirmişdir. Bundan əlavə, 2020-ci ildə ARMB-nin yenidən maliyyələşdirmə dərəcəsi 7.25%-dən 6.25%-dək endirilmişdir. Nəhayət, il ərzində 1 ABŞ dollarına nisbətə 1.7000 AZN səviyyəsində saxlanılan Azərbaycan manatının sabitliyini qorumaq üçün əhəmiyyətli xarici valyuta satışları edilmişdir.

2020-ci ilin iyun-iyul aylarında bir çox ölkədə pandemiyanın yayılma sürətinin azalmasının əlamətləri müşahidə olunmuş və hökumətlər məhdudyyətləri tədricən qaldırmağa və ya azaltmağa başlamışlar. Bu tendensiya global maliyyə və əmtəə bazarlarında canlanmaya səbəb olmuşdur. Lakin, Azərbaycanda pandemiyanın pik həddi 2020-ci ilin oktyabr-dekabr aylarına təsadüf etmiş və 14 dekabr 2020-ci il – 18 yanvar 2021-ci il müddətində sərt karantin tədbirləri tətbiq edildikdən sonra tədricən azalmışdır.

Rusiya Federasiyası

Rusiyanın xam məhsuldan asılı iqtisadiyyatı bu il əsas ixracat məhsulu olan neft qiymətlərinin kəskin düşməsindən, habelə yeni koronavirusun yayılmasının qarşısını almaq üçün tətbiq edilən işgüzar fəaliyyəti azaltmış məhdudyyətlərdən zərər çəkmişdir. Pandemiyanın səbəb olduğu tənəzzülün işsizliyin sürətlə artması, real maaşların və maliyyə gəlirlərinin azalması və bank sektorunun zəifləməsi kimi dərhal təsirləri olmuşdur. Bu hadisələr fonunda rubl ABŞ dollarına nisbətə ucuzlaşmağa davam etmiş və il ərzində 19% dəyər itirmişdir. Bu təsirlərə cavab olaraq 2020-ci il ərzində bir sıra iqtisadi stimül paketləri bəyan edilmişdir. 2020-ci ildə iyun ayında qəbul edilmiş Milli İqtisadi Bərpa Planı, hökumətin COVID-19 pandemiyasından qaynaqlanan şok azaldıqdan və neft qiymətləri artdıqdan sonra iqtisadiyyatın bərpasına kömək proqramıdır. 27 iyul 2020-ci il tarixində Rusiya Bankı əsas dərəcəni illik 4.25%-ə qədər endirdi. Rusiyanın işsizlik səviyyəsini 5%-dən aşağı salmaq və iqtisadiyyatın ildə 2,5% böyüməsini təmin etmək məqsədi ilə xərclərin artırılması proqramı 2021-ci ilin sonuna qədər davam edəcəkdir.

Gələcək iqtisadi və tənzimləyici mühit və bunun Qrupun fəaliyyətinə təsiri rəhbərliyin mövcud gözləntilərindən fərqlənə bilər. Qrup rəhbərliyi mövcud mühitdə iqtisadi prosesləri izləyir və yaxın gələcəkdə Qrupun fəaliyyətinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün zəruri hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görür.

Hüquqi məsələlər

Adi fəaliyyətində Qrup məhkəmə iddiaları və şikayətlərinin obyektivi olur. Rəhbərlik hesab edir ki, bu cür hərəkətlərdən və şikayətlərdən irəli gələn son öhdəlik, Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatlarının nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Vergilər

Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycanda son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilərlər. Nəticədə, vergi orqanları əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarlı ilə əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları yoxlama ilindən əvvəlki üç maliyyə ili üzrə aparıla bilər. Son vergi yoxlaması 31 dekabr 2018-ci il tarixində bitən ili əhatə etmişdir. Vergi yoxlamasının nəticəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks olunur (Qeyd 17).

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə müvafiq qanunvericiliyin rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən şərhə münasibdir və Qrupun vergi, valyuta və gömrük mövqeləri təsdiq ediləcəkdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Sığorta**

Qrup hazırda səhvlərdən və ya təhriflərdən irəli gələn öhdəliklərlə əlaqədar sığorta təminatı almamışdır. Hazırda məsuliyyətin sığortalanması Azərbaycanda geniş yayılmayıb.

ARMB əmsallarına uyğunlaşma

ARMB banklardan yerli standartlara uyğun olan maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən prudensial əmsallara uyğunlaşmağı tələb edir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank müəyyən yerli əmsallara tam uyğun olmamışdır. Pozulmuş əmsallar aşağıdakılardan ibarətdir:

- ▶ Bir borcalan və ya borcalanlar qrupu üzrə maksimal kredit riski əmsalı;
- ▶ Valyuta mövqeyi.

Prudensial əmsalların pozulmasına görə tənzimləyici orqan bank lisenziyasını geri ala bilər. İl ərzində Qrup bu uyğunsuzluqlarla bağlı hər ay ARMB-a məlumat vermiş, lakin Qrupa qarşı hər hansı sanksiya tətbiq edilməmişdir. Bundan əlavə, Qrupun rəhbərliyi ARMB-a qalan əmsalların yaxşılaşdırılması üçün tədbirlər planını təqdim etmişdir.

Yuxarıda göstərilən faktları nəzərə alaraq, Rəhbərlik Qrupa qarşı gələcəkdə heç bir sanksiya tətbiq edilməyəcəyini hesab edir.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər

Qrup tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olunduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupun ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Qrupdan müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Qrupun müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı risk daşıyır.

Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər aşağıdakılardan ibarətdir:

Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	2020	2019
Zəmanətlər	904,511	799,042
Akkreditivlər	124,000	108,753
İstifadə edilməmiş kredit xətləri	1,788,157	659,953
Çıxılın: ehtiyat	(40,038)	(86,822)
Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər	2,776,630	1,480,926
Çıxılın: verilmiş zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(140,672)	(120,776)
Çıxılın: zəmanətlər və akkreditivlər üzrə girov kimi saxlanılan "Aqrarkredit" QSC-dən alınmış pul vəsaitləri*	(88,149)	(89,186)
Cəmi	2,547,809	1,270,964

* Verilmiş zəmanət və akkreditivlərin yerinə yetirilməyəcəyi hallar üçün "Aqrarkredit" QSC adından Qrupa 88,149 min AZN məbləğində adi veksellər yerləşdirilmişdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

Maliyyə zəmanətləri	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2020-ci ildə GKZ	(6,264)	(1,016)	(69,988)	(77,268)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(6,367)	-	-	(6,367)
Ödənilmiş məbləğ	-	-	25,483	25,483
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,863	-	12,714	14,577
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(31,791)	-	31,791	-
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	23,783	-	-	23,783
31 dekabr 2020-ci il	(18,776)	(1,016)	-	(19,792)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

19. Təəhhüdlər və potensial öhdəliklər (davamı)**Maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəliklər (davamı)**

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci ildə GKZ	(50)	–	–	(50)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(2)	–	–	(2)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	23	–	–	23
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	15	–	–	15
31 dekabr 2020-ci il	(14)	–	–	(14)

<i>İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2020-ci ildə GKZ	(5,576)	–	–	(5,576)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(9,649)	–	–	(9,649)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	25	–	–	25
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşməmiş kredit	195	(195)	–	–
Aktivin ömrü üzrə GKZ-ə köçürmə – dəyersizləşmiş kredit	3,379	–	(3,379)	–
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	1,547	–	–	1,547
31 dekabr 2020-ci il	(10,079)	(195)	(3,379)	(13,653)

31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə GKZ-də dəyişikliklərin təhlili:

<i>Maliyyə zəmanətləri</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(3,316)	(5,028)	(80,064)	(88,408)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(2,709)	–	–	(2,709)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	1,982	1,523	26,675	30,180
12 aylıq GKZ-ə köçürmə	(1,275)	1,275	–	–
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(946)	1,214	(16,599)	(16,331)
31 dekabr 2019-cu il	(6,264)	(1,016)	(69,988)	(77,268)

<i>Akkreditivlər</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(300)	(568)	–	(868)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(50)	–	–	(50)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	300	568	–	868
31 dekabr 2019-cu il	(50)	–	–	(50)

<i>İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik</i>	<i>Mərhələ 1</i>	<i>Mərhələ 2</i>	<i>Mərhələ 3</i>	<i>Cəmi</i>
1 yanvar 2019-cu ildə GKZ	(3,362)	–	(274)	(3,636)
Yaranmış və ya alınmış yeni risklər	(3,754)	–	–	(3,754)
Tanınması dayandırılmış və ya müddəti bitmiş risklər (silinmələri çıxmaqla)	2,471	–	274	2,745
GKZ-in xalis yenidənqiymətləndirilməsi	(931)	–	–	(931)
31 dekabr 2019-cu il	(5,576)	–	–	(5,576)

Müvafiq GKZ-dəki dəyişikliklərə ən çox təsir göstərən amil olan kreditlə bağlı təəhhüdlərin ümumi məbləğində hərəkətlər əsasən, tanınması dayandırılmış və ya vaxtı bitmiş məbləğlərdən və həmçinin Mərhələ 3-dən Mərhələ 1-ə köçürülmüş maliyyə zəmanətlərindən ibarətdir.

2020-ci il ərzində icra zəmanətləri və hüquqi məsələlər üzrə yaradılmış ehtiyatda dəyişikliklərin təhlili 20-ci Qeyddə göstərilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

20. Kredit zərəri üzrə xərc və digər dəyərsizləşmə

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Amortizasiya edilmiş dəyərle kreditlər və debitor borcları	10	(6,828)	(4,939)	(19,090)	(30,857)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	4,199	-	1,918	6,117
Amortizasiya edilmiş dəyərle investisiya qiymətli kağızları		(613)	-	-	(613)
Digər ümumi gəlirdə ədalətli dəyərle ölçülmüş borc qiymətli kağızları		(750)	-	-	(750)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		5,917	-	-	5,917
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərinin qaytarılması		1,923	(4,939)	(17,170)	(20,186)
Maliyyə zəmanətləri	19	19,279	-	12,714	31,993
Akkreditivlər	19	36	-	-	36
İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik	19	(8,077)	-	-	(8,077)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		11,238	-	12,714	23,952
Digər maliyyə aktivləri	12	(775)	(1)	218	(558)
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		10,463	(1)	12,932	23,394
Cəmi kredit zərərinin qaytarılması		12,386	(4,940)	(4,238)	3,208

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda əks olunmuş maliyyə alətləri üzrə GKZ xərcləri göstərilir:

	Qeyd	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Amortizasiya edilmiş dəyərle kreditlər və debitor borcları	10	413	(2,145)	(25,579)	(27,311)
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	297	(1,494)	(1,918)	(3,115)
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər		(7,339)	-	-	(7,339)
Faiz hesablanan maliyyə aktivləri üzrə kredit zərəri		(6,629)	(3,639)	(27,497)	(37,765)
Maliyyə zəmanətləri	19	(1,673)	2,737	10,076	11,140
Akkreditivlər	19	250	568	-	818
İstifadə edilməmiş kredit xətləri üzrə öhdəlik	19	(2,214)	-	274	(1,940)
Kreditlə bağlı öhdəliklər		(3,637)	3,305	10,350	10,018
Digər maliyyə aktivləri	12	(620)	23	4,638	4,041
Kreditlə bağlı təəhhüdlər və digər maliyyə aktivləri üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyatın qaytarılması		(4,257)	3,328	14,988	14,059
Cəmi kredit zərəri		(10,886)	(311)	(12,509)	(23,706)

Qalıqlara təsir edən digər dəyərsizləşmənin qaytarılması aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Hüquqi məsələlər	İcra zəmanətləri	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il	(4,980)	(19,835)	(24,815)
Qaytarılma	1,800	15,907	17,707
Ödənilmə	3,180	-	3,180
31 dekabr 2019-cu il	-	(3,928)	(3,928)
Tutulma	-	(2,651)	(2,651)
31 dekabr 2020-ci il	-	(6,579)	(6,579)

Kreditlə bağlı təəhhüdlər üzrə GKZ üçün ehtiyat və hüquqi məsələlər və icra zəmanətləri üçün ehtiyat qeyri-maliyyə öhdəliklərində qeydə alınır (Qeyd 12).

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

21. Haqq və komissiya gəliri və xərci

Haqq və komissiya gəliri və xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Plastik kartlarla əməliyyatlar	56,547	61,263
Zəmanətlər və akkreditivlərə xidmətlər	10,613	11,608
Hesablaşma əməliyyatları	10,234	11,305
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	3,228	4,353
Digər	1,526	1,634
Haqq və komissiya gəliri	82,148	90,163
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(16,569)	(17,179)
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	(1,000)	(3,834)
Hesablaşma əməliyyatları	(2,318)	(2,659)
Digər	(1,387)	(900)
Haqq və komissiya xərci	(21,274)	(24,572)
Xalis haqq və komissiya gəliri	60,874	65,591

22. Əməliyyat xərcləri

Əməliyyat xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
İşçilərlə bağlı xərclər	(88,770)	(73,094)
Bina və avadanlıqların köhnəlməsi	(23,668)	(20,049)
Məsləhət və digər peşəkar xidmətlər	(14,434)	(11,068)
Əmanətlərin sığortalanması fonduna ödənilən haqlar	(5,855)	(5,423)
Proqram təminatının və digər qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	(4,552)	(3,835)
Reklam və marketinq xidmətləri	(2,393)	(3,787)
Gömrük rüsumları və mənfəət vergisi istisna olmaqla vergilər	(3,404)	(3,553)
Proqram təminatı xidməti	(4,597)	(3,312)
Bina, əmlak və texniki xidmət	(2,140)	(3,136)
Kənardan cəlb edilən işçi qüvvəsi və mühafizə	(3,054)	(3,054)
Rabitə	(2,407)	(2,038)
İcarə	(606)	(1,739)
Kommunal xidmətlər	(978)	(1,560)
Dəftərxana, kitablar, çap etmə və digər təchizat	(1,616)	(1,540)
Sığorta xərci	(1,349)	(1,010)
Xeyriyyə və maliyyə yardımı	(4,001)	(150)
Cərimələr	(4,108)	(112)
Digər	(9,327)	(5,159)
Cəmi əməliyyat xərcləri	(177,259)	(143,619)

23. Risklərin idarə edilməsi**Ön söz**

Öz fəaliyyətində Qrup müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Qrupun fəaliyyətinin mühüm hissəsini təşkil edir. Qrupun hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Qrup kredit riski, likvidlik riski və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski öz növbəsində ticarət və qeyri-ticarət risklərinə bölünür. Qrup əməliyyat risklərinə də məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Qrupun strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Müşahidə Şurası risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyəti ayrıca müstəqil orqanlar daşıyır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Ön söz (davamı)

Müşahidə Şurası

Müşahidə Şurası risklərin idarə olunmasına ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

Audit Komitəsi

Audit Komitəsi auditin missiyası və strategiyasının təsis və tərtib edilməsi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və Daxili Auditin fəaliyyətinə nəzarət edir.

İdarə Heyəti

İdarə Heyəti rüpdə ümumi risk prosesinə nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi

Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental audit məsələləri üçün məsuliyyətlidir və müvafiq risk qərarlarına idarə və nəzarət edir.

Risklərin idarə edilməsi strukturu

Risklərin idarə olunması

Risklərin idarə olunması departamenti müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Bankın xəzinədarlığı

Bankın xəzinədarlığı Qrupun aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Qrupun maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üçün məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit

Daxili audit funksiyası hər il Qrupda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Qrupun prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabatlılıq sistemləri

Qrupun riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Qrup baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əslində baş verdiyi təqdirdə daha pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Qrupun müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Qrupun biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Qrupun qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Qrup bütün risk və əməliyyat növləri üzrə məcmu risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və ölçür.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Bu məlumat izahlarla birlikdə İdarə Heyətinə, Risk Komitəsinə və hər bir bölmənin rəhbərinə təqdim edilir. Hesabata kredit riskinin ümumi həcmi haqqında məlumat, limitlərdən istisnalar və likvidlik əmsalları daxil edilir. Hər ay sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında hesabat təqdim edilir. Rəhbərlik hər rüb kredit zərərləri üçün ehtiyat yaratmaq zərurətini müəyyən edir. Müşahidə Şurası rübdə bir dəfə risklər haqqında ətraflı hesabat alır, həmin hesabatda isə Qrupun risklərini qiymətləndirmək və müvafiq qərarlar qəbul etmək üçün bütün zəruri məlumat açıqlanır.

Qrupun daxilində bütün səviyyələrdə, xüsusi uyğunlaşdırılmış risk hesabatları hazırlanır və bütün biznes şöbələrinin geniş, lazımi və yenilənmiş məlumatlara təmin edilməsi üçün onlara paylanılır.

Bazar limitlərinin və likvidliyin istifadə edilməsi və digər risk inkişafı barədə İdarə Heyətinə və Qrupun digər aidiyyəti işçilərinə gündəlik brifinqlər verilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Risklərin idarə edilməsi strukturu (davamı)

Risklərin azaldılması

Qrup kredit risklərini azaltmaq üçün girovdan fəal istifadə edir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası

Bu tip risklərdə yaranma səbəbləri, biznes tərəfdaşlarının eyni və ya oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olan, iqtisadi və siyasi şərtlərdən asılı olan və bu səbəbdən müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin pozulma ehtimalını artıran risklər nəzərdə tutulur. Konsentrasiyalar Qrupun fəaliyyətinin xüsusi sənayelərə təsir göstərən hadisələrə nisbi həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Qrupun siyasət və prosedurlarına müxtəlif xüsusiyyətlərə malik portfəllərin idarə edilməsi qaydaları daxil edilir. Müəyyən edilmiş kredit və müştəri depozitləri üzrə risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

Kredit riski

Kredit riski – Qrupun sifarişçiləri, müştəriləri və ya biznes tərəfdaşları müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirmədikləri üçün Qrupun zərər çəkməsi riskidir. Qrup kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Qrupun qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Qrup kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən olunması təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir tərəfdaşa risk reytingini təyin edən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit keyfiyyətinin müntəzəm qaydada yenidən baxılması prosesi Qrupa məruz qaldığı risklər nəticəsində potensial zərəri qiymətləndirmək və lazımi tədbirləri görmək imkanını yaradır.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri

Qrupun müştərilərə verdiyi zəmanətlər əsasında Bank tərəfindən onların adından ödənişlər aparmaq zərurəti yarana bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Qrupu kredit risklərinə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentlər, o cümlədən törəmə alətlər üçün məruz qala biləcəyi maksimal kredit riski, qarşılıqlı əvəzləşdirmə haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı onların balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə alətləri ədalətli dəyərlə qeydə alınanda balans dəyəri dəyərlərin dəyişməsi nəticəsində gələcəkdə yarana biləcək maksimal riskin həcmi deyil, cari kredit riskinin həcmi əks etdirir.

Maliyyə alətlərinin hər bir sinfi üzrə kredit riskinin maksimal həcmi haqqında daha ətraflı məlumat xüsusi qeydlərdə açıqlanır.

Dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi

Qrup EFD-yə yaxınlaşmaqla diskont edilmiş, gözlənilən pul vəsaitlərinin çatışmazlığını ölçmək üçün GKZ-ni bir neçə ehtimalla ölçülmüş ssenari əsasında hesablayır. Pul vəsaitlərinin çatışmazlığı müqaviləyə uyğun olaraq müəssisəyə ödəniləcək pul vəsaitləri ilə müəssisənin əldə etməyi ehtimal etdiyi pul vəsaitləri arasındakı fərkdir. GKZ hesablamalarının mexanizmi aşağıda təsvir olunur və əsas elementləri aşağıdakılardır:

DE	Defolt ehtimalı müəyyən vaxt civarında defoltun mümkünlüyünün qiymətləndirilməsidir. Defolt, təhlil edilən müddət ərzində müəyyən anda yalnız müvafiq vəsait daha əvvəl uçotdan çıxarılmamış və hələ də portfele daxil olanda yarana bilər.
DHRH	Defolt halında riskin həcmi, müqavilədə nəzərdə tutulub-tutulmamasından asılı olmayaraq, əsas və faiz məbləğlərinin qaytarılması, kredit öhdəliyi üzrə gözlənilən vəsaitlərin istifadəsi və yerinə yetirilməmiş ödənişlər üzrə hesablanmış faiz də daxil olmaqla hesabat tarixindən sonra risk həcmində gözlənilən dəyişikliyi nəzərə almaqla gələcək defolt tarixində risk həcmi qiyətləndirilməsidir.
DHZ	Defolt halında zərər müəyyən zaman defolt yarananda əmələ gələn zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş ödəniləcək pul vəsaitləri ilə kreditörün əldə etməyi gözlədiyi (o cümlədən hər hansı girovun realizasiyasından) pul vəsaitləri arasındakı fərqə əsaslanır. Bu, adətən DHZ faizi kimi ifadə edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

GKZ üzrə ehtiyat aktivin müddəti ərzində, yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində gözlənilən kredit zərəri və ya AMəGKZ) əsaslanır. Lakin əmələ gəldiyi andan kredit riskində əhəmiyyətli artım olmadığı hallarda ehtiyat 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (12aGKZ) əsaslanır. 12aGKZ hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində maliyyə aləti ilə bağlı öhdəliklərin yerinə yetirilməməsindən irəli gələn GKZ-dən ibarət AMəGKZ-nin bir hissəsidir. Həm AMəGKZ, həm də 12aGKZ maliyyə alətinin müvafiq portfelinin xüsusiyyətindən asılı olaraq ya fərdi, ya da məcmu əsasla hesablanır.

Qrup hər hesabat dövrünün sonunda, maliyyə alətinin qalan müddəti üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməməsi (defolt) riskindəki dəyişiklikləri nəzərdən keçirməklə, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi siyasətini müəyyən etmişdir. Yuxarıdakı prosesə əsaslanaraq, Qrup kreditləri Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD üzrə aşağıdakı kimi qruplaşdırır:

Mərhələ 1: Kreditlər ilk dəfə tanınanda, Bank ehtiyatı 12aGKZ əsasında tanıyır. Mərhələ 1-in kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 2-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.

Mərhələ 2: Kredit verildiyi andan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artanda Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır. Mərhələ 2 kreditlərinə həm də kredit riskinin azaldığı və Mərhələ 3-dən yenidən təsnif edilmiş vəsaitlər daxildir.

Mərhələ 3: Dəyərsizləşmiş hesab olunan kreditlər. Bank ehtiyatı AMəGKZ üzrə tanıyır.

AYKD: Alınmış və ya yaranmış kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (AYKD) ilkin tanınma zamanı kredit üzrə dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri ilkin tanınmada ədalətli dəyərle qeydə alınır və faiz gəliri sonradan krediti nəzərə almaqla düzəliş edilmiş EFD əsasında tanınır. GKZ yalnız gözlənilən kredit zərərlərində sonradan dəyişiklik baş verəndə tanınır və ya ləğv edilir.

Defoltun tərfi və bərpa olunma

Borcalan müqavilə üzrə ödənişlərini 90 gün gecikdirsə, Qrup maliyyə alətinin defolt olduğunu və buna görə də GKZ hesablamaları üçün Mərhələ 3-ə (kredit üzrə dəyərsizləşmə) aid olduğunu hesab edir. Gün ərzində tələb olunan ödənişlər fərdi müqavilələrdə göstəriləyi kimi iş gününün bağlanmasına qədər ödənilməyəndə Qrup banklardan alınacaq məbləğlərin defolta uğramasını hesab edir və dərhal tədbirlər görür.

Müştərinin defolt vəziyyətində olub-olmamasının keyfiyyət baxımından qiymətləndirilməsi çərçivəsində Qrup ödənişin aparılmayacağını göstərə bilən bir sıra halları da nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələr baş verdikdə, Qrup hadisənin müştərinin defolta uğramış kimi hesab edilməsi və bu səbəbdən GKZ-nin hesablanması üçün Mərhələ 3 kimi qiymətləndirilməsi ilə nəticələnməsi və ya Mərhələ 2-nin məqsəduyğun olmasını diqqətlə nəzərdən keçirir. Bu cür hadisələrə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Defolta uğramış və kredit üzrə dəyərsizləşmiş aktivlər:
  - ▶ Müqavilədə qeyd edilən tarixdən 90 gündən artıq gecikmə ilə əsas məbləğ və/və ya hesablanmış faiz və/və ya hər hansı digər ödənişlə kreditlər;
  - ▶ Əhəmiyyətli xalis cari dəyər (XCD) itkisi ilə restruktuzasiya olunmuş kreditlər;
  - ▶ Rəhbərlik tərəfindən vaxtı keçmiş hesab olunan istənilən kredit;
- ▶ Borcalanın müflisləşməsi, ödəniş qabiliyyətinin olmaması və ya oxşar şəraitdə olacağı/olduğu barədə məlumatın mövcud olması;
- ▶ Eyni borcalanın digər maliyyə alətləri üzrə defoltun mövcud olması;
- ▶ Xarici reyting qiymətləndirməsinə əsasən defoltun mövcud olması.

Ən azı 6 ardıcıl ay ərzində defolt meyarlarından heç birinin qarşılanmadığı zaman maliyyə alətinin "bərpa olunmuş" hesab edilməsi və nəticədə Mərhələ 3-dən çıxarılaraq yenidən təsnifləşdirilməsi Qrupun siyasəti çərçivəsindədir. Bərpa olunmadan sonra aktivin Mərhələ 2 və ya Mərhələ 1 kimi təsnifləşdirilməsi barədə qərar bərpa olunma zamanı yenilənmiş kredit dərəcəsi və onun ilkin tanınma ilə müqayisədə kredit riskində əhəmiyyətli artımın göstəricisi olub-olmamasından asılıdır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

DE-nin qiymətləndirilməsi prosesi

Qrup ümumi qiymətləndirmə üçün yeni skoring modeli yaradıb. Kredit portfelində hər bir borcalana bir illik defolt ehtimalı qiyməti verən daxili skoring modelinə uyğun qiymət təyin edilir. Ömürlük defolt ehtimalı miqrasiya matrisaları yanaşması ilə hesablanır. Skoring modeli borc məbləğindən və müştərinin xüsusiyyətlərindən asılı olaraq müxtəlif risk səviyyələri müəyyən edir və hər bir müqavilə üzrə cəmi qiymət portfel vahidinin maliyyə keyfiyyətinin hər bir xüsusiyyəti üzrə verilmiş orta çəki qiyməti əsasında hesablanır. Makroiqtisadi faktorların defolt ehtimalı üzərində təsirini hesablamaq üçün ehtimalların makroiqtisadi faktorlara həssaslığı statistik reqressiya modeli ilə hesablanır. Praktiki baxımdan mümkün olduqda, defolt ehtimalı hesablamalarına gələcək yönümlü makroiqtisadi məlumatlar daxil edilir və hər bir dərəcə üçün 9 sayılı MHBS-ya uyğun riskin mərhələli təsnifləşdirilməsini özündə birləşdirən DE-lər təyin edilir. Bu proses hər bir iqtisadi ssenari üçün uyğun şəkildə təkrar olunur.

Xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətlər

Qrupun xəzinədarlıq və bankdaxili münasibətləri və qarşı tərəfləri maliyyə xidmətləri üzrə təşkilatlar, banklar, broker-dilər, mübadilə məntəqələri və klirinq-hesablaşma mərkəzlərindən ibarətdir. Bu münasibətlər üçün Qrup maliyyə məlumatları və digər xarici məlumat (məs. xarici reytinglər) kimi ictimaiyyət üçün açıq olan məlumatı təhlil edir və yuxarıdakı cədvəldə göstəriləni kimi daxili reyting təyin edir.

İstehlak və ipoteka kreditləri

İstehlak kreditlərinə təminatlı fərdi kreditlər, kredit kartları və overdraftlar daxildir. Bu məhsullar, həmçinin ipoteka kreditləri və daha sadə kiçik biznes kreditləri əsasən borc yükünün gəlirə nisbəti və ödənişin gəlirə nisbəti əmsallarına əsaslanan avtomatlaşdırılmış qiymətləndirmə aləti ilə qiymətləndirilir. Modellərə digər əsas girişlər isə neftin qiyməti, mübadilə məzənnəsi, ÜDM-in artım dərəcələri, işsizlik dərəcəsi və s. ibarətdir.

Korporativ və kiçik biznesin kreditləşməsi

Eyni yanaşma və giriş məlumatları istehlak kreditlərində olduğu kimi korporativ və kiçik biznes kreditləri üçün də tətbiq olunur. Qrupun maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli korporativ kreditlər üçün borcalanlar Qrupun ixtisaslaşdırılmış kredit riski işçiləri tərəfindən qiymətləndirilir.

Defolt halında risklərin həcmi

Defolt halında risklərin həcmi (DHRH) dəyərsizləşmənin hesablanmasına məruz qalan və həm müştərinin defolta yaxınlaşdıqda risk həcminin artırılması qabiliyyəti, həm də potensial əvvəlcədən ödəmələrə ünvanlanan maliyyə alətlərinin ümumi balans dəyərindən ibarətdir.

Defolt halında zərər

Kredit riskinin qiymətləndirilməsi müəyyən DHZ dərəcəsi ilə nəticələnən standartlaşdırılmış DHZ-nin qiymətləndirilməsi modelinə əsaslanır. Bu DHZ dərəcələri hər hansı saxlanılan girovdan bərpa olunması və ya realizə edilməsi gözlənilən məbləğlə müqayisədə gözlənilən DHRH-ni nəzərə alır. Bərpa dərəcəsi əvvəlki bərpa proseslərinin analizi əsasında qiymətləndirilir.

Qrup gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin qiymətləndirilməsinə uyğun olan əsas parametrlərə əsaslanaraq pərakəndə kreditləşmə məhsullarını daha kiçik oxşar portfeller üzrə seqmentləşdirir. Tətbiq edilən məlumatlar əvvəlki dövrlər üzrə toplanmış zərər haqqında məlumatlara əsaslanır və daha geniş əməliyyat xüsusiyyətlərinin toplusunu (məsələn, məhsulun növü, geniş girov çeşidi və s.) və borcalanın xüsusiyyətlərini əhatə edir.

Uyğun olduqda, maliyyə alətlərinin hər bir qrupu üçün 9 sayılı MHBS üzrə DHZ-i müəyyən etmək məqsədilə son məlumat və proqnoz məlumatı istifadə edilir. Proqnoz məlumatlarının qiymətləndirilməsi zamanı, gözlənti müxtəlif ssenariyə əsaslanır.

DHZ dərəcələri hər bir aktiv sinfinin Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və AYKD seqmenti üçün qiymətləndirilir. DHZ dərəcələri üçün giriş məlumatlar dəyərləndirir və mümkün olduğu təqdirdə son bərpaların əvvəlki dövrlər üzrə testi yolu ilə tənzimləyir. Bunlar uyğun olaraq hər bir iqtisadi ssenariyə görə təkrarlanır.

Kredit riskində əhəmiyyətli artım

Qrup GKZ-yə məruz qalan aktivlərə davamlı şəkildə nəzarət edir. Alətin və ya alətlər portfelinin 12aGKZ və ya AMəGKZ-yə məruz qalıb-qalmamasını müəyyən etmək üçün Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Müştərinin/obyektin gözləmə siyahısına daxil edilməsi və ya kredit hadisəsi səbəbindən hesabın restrukturizasiya olunması kimi aktiv üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli artmasını izləmək üçün Qrup həmçinin ikinci dərəcəli keyfiyyət metodunu tətbiq edir. Bəzi hallarda, Qrup həmçinin yuxarıdakı "Defoltun tərfi" bölməsində izah edilən hadisələri defoltun əksi kimi kredit riskində əhəmiyyətli artım olaraq nəzərə ala bilər. Kredit dərəcələrində dəyişikliyə baxmayaraq, müqavilə üzrə ödənişlərdə 30 gündən artıq gecikmə olarsa, kredit riski ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmış hesab olunur.

Eyni aktivlər qrupu üçün GKZ-ləri məcmu şəkildə qiymətləndirdikdə, Qrup ilkin tanınmadan sonra kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmamasını qiymətləndirmək üçün eyni prinsiplərdən istifadə edir.

Məcmu əsasla qiymətləndirilən maliyyə aktivlərinin qruplaşdırılması

Aşağıdakı amillərdən asılı olaraq, Qrup GKZ-ləri məcmu və ya fərdi əsasla hesablayır.

Qrupun GKZ-ni fərdi əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Maliyyə aktivlərin sinfindən asılı olmayaraq, bütün əhəmiyyətli Mərhələ 3 aktivləri;
- ▶ Xəzinədarlıq və banklararası münasibətlər (banklardan alınacaq məbləğlər, pul ekvivalentləri, amortizasiya edilən dəyərlər və ya DÜGƏD-lə ölçülmüş borc investisiya qiymətli kağızları).

Qrupun GKZ-ni məcmu əsasla qiymətləndirdiyi aktiv siniflərinə aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Qrupun kiçik biznes kreditlərin daha kiçik və ümumi balansları;
- ▶ Mərhələ 1 və Mərhələ 2 pərakəndə ipoteka kreditləri, istehlak kreditləri və korporativ kreditlər portfeli.

Qrup kreditin daxili və xarici xüsusiyyətlərinin birləşdirilməsi yolu ilə bu məbləğləri daha kiçik oxşar portfəllərdə - məsələn, gecikmə səbəti və məhsul növü – qruplaşdırır.

Proqnoz məlumatı və müxtəlif iqtisadi ssenarilər

GKZ modellərində, Qrup iqtisadi giriş məlumatları kimi aşağıda göstərilən proqnoz məlumatlarının geniş diapazonuna əsaslanır:

- ▶ Neftin qiyməti;
- ▶ ÜDM-in artım dərəcələri;
- ▶ İşsizlik dərəcəsi;
- ▶ Mübadilə məzənnələri;
- ▶ İstehlakçı Qiymət İndeksinin artımı.

GKZ-lərin hesablanması üçün istifadə edilən giriş məlumatları və modellər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tarixinə bazarın bütün amillərini əhatə etməyə bilər. Bunu əks etdirmək üçün, bu cür fərqlər əhəmiyyətli olduqda keyfiyyət düzəlişləri və ya təsnifat meyarları müvəqqəti düzəlişlər kimi edilir.

Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti

Bankın daxili kredit reytingi dərəcələri aşağıdakı kimidir:

<i>Müştərilərə verilmiş kreditlərin üçün DE əsasında daxili reyting dərəcələri</i>	<i>Maliyyə təşkilatları üçün S&P reytinglərinə əsaslanan daxili/xarici reytinglər</i>	<i>Daxili reytingin təsviri</i>
0-2.5%	AAA və A- arasında	Yüksək reyting
2.5-25%	BBB+ və B- arasında	Standart reyting
25-75%	CCC+ və C arasında	Qeyri-standart reyting
75-100%	D	Dəyərsizləşmiş

Korporativ müştərilərin daxili qiymətləndirməsinin əsası kimi DE, maliyyə institutları üçün isə S&P reytingi istifadə olunur. Azərbaycan hökumətindən alınmalı olan və ya Azərbaycan hökuməti tərəfindən zəmanət verilən maliyyə aktivləri "Yüksək" daxili reyting dərəcəsinə aid edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Kredit riski (davamı)***Maliyyə aktivlərinin siniflər üzrə kredit keyfiyyəti*

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Qrupun yuxarıda göstərilən daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun kredit reytingi sistemində əsaslanaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

	Qeydlər		Yüksək reyting	Standart reyting	Qeyri-standart reyting	Dəyərsizləşmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	7	Mərhələ 1	2,225,183	15,246	-	-	2,240,429
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 1	2,469,551	35,283	2,006	-	2,506,840
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	1,653	1,653
Müştərilərə verilmiş kreditlər	10						
- Korporativ kreditlər		Mərhələ 1	621,684	563,247	4,179	-	1,189,110
		Mərhələ 2	-	67	28,659	-	28,726
- Fiziki şəxslər		Mərhələ 3	-	-	-	79,961	79,961
		Mərhələ 1	487,911	596,060	13,047	-	1,097,018
		Mərhələ 2	-	2,195	33,523	-	35,718
		Mərhələ 3	-	-	-	116,750	116,750
DÜGƏD-lə borc qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	468,710	205,865	13,644	-	688,219
Amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş qiymətli kağızlar	9	Mərhələ 1	-	110,516	-	-	110,516
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	Mərhələ 1	579,924	-	-	-	579,924
Digər maliyyə aktivləri	12						
		Mərhələ 1	10,005	57,119	126	-	67,250
		Mərhələ 3	-	-	-	8,768	8,768
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	19						
		Mərhələ 1	1,348,701	434,121	-	-	1,782,822
		Mərhələ 2	-	2	1,015	-	1,017
		Mərhələ 3	-	-	-	4,318	4,318
Akkreditivlər	19						
		Mərhələ 1	122,093	1,907	-	-	124,000
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	-	-
Maliyyə zəmanətləri	19						
		Mərhələ 1	320,234	577,546	-	-	897,780
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	6,731	6,731
Cəmi			8,653,996	2,599,174	96,199	218,181	11,567,550

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Qrupun daxili kredit reytingi sistemi əsasında ümumi qalıqlar göstərilir:

	<i>Qeydlər</i>		<i>Yüksək reyting</i>	<i>Standart reyting</i>	<i>Qeyri-standart reyting</i>	<i>Dəyersiz-ləşmiş</i>	<i>Cəmi</i>
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (kassada olan pul vəsaitləri istisna olmaqla)	7	Mərhələ 1	1,655,582	905,295	-	-	2,560,877
Banklar və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	8	Mərhələ 1	2,905,912	278,959	-	-	3,184,871
		Mərhələ 2	-	-	1,652	-	1,652
		Mərhələ 3	-	-	-	1,918	1,918
Müştərilərə verilmiş kreditlər - Korporativ kreditlər	10						
		Mərhələ 1	746,595	252,874	-	-	999,469
		Mərhələ 2	68	25,700	60,425	-	86,193
- Fiziki şəxslər		Mərhələ 3	-	-	-	107,578	107,578
		Mərhələ 1	435,243	584,128	-	-	1,019,371
		Mərhələ 2	49	2,388	25,666	-	28,103
		Mərhələ 3	-	-	-	47,835	47,835
DÜGƏD-lə borc qiymətli kağızları	9	Mərhələ 1	84,772	51,632	-	-	136,404
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	2	Mərhələ 1	702,392	-	-	-	702,392
Digər maliyyə aktivləri	12						
		Mərhələ 1	10,005	23,290	96	-	33,391
		Mərhələ 3	-	-	-	8,476	8,476
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	19						
		Mərhələ 1	496,452	163,501	-	-	659,953
		Mərhələ 3	-	-	-	-	-
Akkreditivlər	19						
		Mərhələ 1	106,822	1,676	-	-	108,498
		Mərhələ 2	-	-	-	-	-
		Mərhələ 3	-	-	-	255	255
Maliyyə zəmanətləri	19						
		Mərhələ 1	136,865	110,498	-	-	247,363
		Mərhələ 2	199,000	-	-	-	199,000
		Mərhələ 3	-	-	-	352,679	352,679
Cəmi			7,479,757	2,399,941	87,839	518,741	10,486,278

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski (davamı)

Coğrafi cəmləşmə Qrupun tərəfdaşlarının qeydiyyatdan keçdiyi yerdən asılıdır. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə coğrafi cəmləşmə belədir:

	2020				2019			
	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT ölkələri	MDB və digər qeyri-İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	373,737	2,072,639	58,125	2,504,501	349,811	2,381,213	58,649	2,789,673
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	54,695	-	363	55,058	59,199	-	860	60,059
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	2,472,270	16,584	16,930	2,505,784	2,829,351	327,629	22,635	3,179,615
İnvestisiya qiymətli kağızları	632,796	135,669	113,155	881,620	64,724	132,390	10,547	207,661
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,383,070	-	13,948	2,397,018	2,160,704	-	5,100	2,165,804
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	576,729	-	-	576,729	693,281	-	-	693,281
Digər maliyyə aktivləri	55,899	10,005	669	66,573	18,697	10,018	4,265	32,980
Cəmi	6,549,196	2,234,897	203,190	8,987,283	6,175,767	2,851,250	102,056	9,129,073
Maliyyə öhdəlikləri								
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	54,310	190	2,417	56,917	25,550	1,111	5,318	31,979
Müştəri hesabları	5,381,186	45,267	34,503	5,460,956	5,454,107	39,997	112,569	5,606,673
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	88,217	-	-	88,217	89,055	-	-	89,055
Digər borc öhdəlikləri	206,507	13,700	-	220,207	87,645	16,859	-	104,504
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	4,835	1,485,615	50	1,490,500	4,234	1,522,075	45	1,526,354
Digər maliyyə öhdəlikləri	62,562	-	5,701	68,263	111,649	-	310	111,959
Cəmi	5,797,617	1,544,772	42,671	7,385,060	5,772,240	1,580,042	118,242	7,470,524
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	751,579	690,125	160,519	1,602,223	403,527	1,271,208	(16,186)	1,658,549

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Qrup pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən yüksək tələbatlı müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Qrup ARMB və RMB-də məcburi ehtiyat yerləşdirmiş və onun məbləği cəlb edilmiş müştəri əmanətlərinin səviyyəsindən asılıdır.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi müəyyən likvidlik əmsallarına əsaslanır. 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərində bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2020, %	2019, %
Ani likvidlik əmsalı (ARMB minimum 30% tələb edir) (bir gün ərzində alınacaq və ya satılacaq aktivlər*/tələb əsasında ödənilən öhdəliklər)	48	51

* ARMB-dəki depozitlər nəzərə alınmır.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi (davamı)***Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili*

Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Qrupun 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbi mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Qrup gözləyir ki, müştərilərin çoxu Qrup ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Qrupun hesabladığı gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərini əks etdirmir.

Maliyyə öhdəlikləri	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2020
31 dekabr 2019-cu il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	46,726	43	51	10,332	57,152
Müştəri hesabları	4,740,976	258,989	380,089	117,982	5,498,036
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	88,217	-	-	-	88,217
Digər borc öhdəlikləri	8,230	10,030	10,882	222,532	251,674
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	31,634	31,595	1,815,682	1,878,911
Digər maliyyə öhdəlikləri	30,339	1,119	1,343	4,127	36,928
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,914,488	301,815	423,960	2,170,655	7,810,918

Maliyyə öhdəlikləri	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi 2019
31 dekabr 2019-cu il					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	20,928	10,215	1,191	-	32,334
Müştəri hesabları	4,774,665	425,095	331,748	113,725	5,645,233
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	89,055	-	-	-	89,055
Digər borc öhdəlikləri	4,402	11,672	10,642	109,523	136,239
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	33,081	33,107	1,970,098	2,036,286
Digər maliyyə öhdəlikləri	25,066	555	666	3,840	30,127
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri	4,914,116	480,618	377,354	2,197,186	7,969,274

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş müddətlər üzrə maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri göstərilir.

	1 aydan az	1-6 ay	6-12 ay	12 aydan çox	Cəmi
31 dekabr 2020-ci il	1,884,089	372,266	137,263	423,050	2,816,668
31 dekabr 2019-cu il	672,130	368,484	122,259	404,696	1,567,569

Qrupun maliyyə təəhhüdləri və potensial öhdəlikləri müqavilə üzrə tələb əsasında yerinə yetirilməli olan öhdəliklərdir. Lakin, Qrup gözləyir ki, potensial öhdəliklərin və ya təəhhüdlərin hamısının öhdəlik müddəti tamamlanana qədər yerinə yetirilməsi tələb olunmayacaq.

Qrupun öhdəlikləri yerinə yetirmək qabiliyyəti müəyyən müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətindən asılıdır. Öhdəliklərin tərkibində bir il müddəti olan aidiyyəti olan şəxslərin təşkilatlarından alınmış iri əmanətlərin cəmləşməsi mövcuddur. Bu vəsaitlərin iri məbləğdə çıxarılması Qrupun əməliyyatlarına mənfi təsir göstərə bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, yaxın gələcəkdə Qrupun maliyyələşdirməsi həmin səviyyədə saxlanacaq və bu vəsaitləri çıxarmaq zərurəti yaranarsa, Qrup əvvəlcədən bildiriş alacaq və lazımı ödənişləri aparmaq məqsədilə tez satılan aktivlərini sata biləcək.

Bundan əlavə, 8 sayılı Qeyddə göstərdiyi kimi Qrupun bu halların mənfi təsirini azaltmaq üçün istifadə edilə bilən ARMB-də əhəmiyyətli məbləğdə depozitləri vardır.

Ödəmə müddətlərində fərqlərin təhlili cari hesablarda tarixi sabitliyi əks etdirmir. Onların ödənilməsi tarixən yuxarıdakı cədvəllərdə göstərilən müddətlərdən daha uzun müddətdə aparılırdı. Bu qalıqlar yuxarıdakı cədvəllərdə üç aydan az müddət ərzində ödənilməli məbləğlərə daxil edilmişdir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

23. Risklərin idarə edilməsi (davamı)**Əməliyyat riski**

Əməliyyat riski – sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlığı və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuzə xələl vura, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Qrup bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin Qrup bu riskləri nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi yolu ilə idarə edə bilər. Nəzarət sisteminə vəzifələrin səmərəli bölünməsi, daxil olma, təsdiq etmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətlərinin gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin ədalətli dəyərinin faiz dərəcəsi, valyuta məzənnələri və kapital alətlərinin qiymətləri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində təəddüd eləməsi riskidir. Qrup bazar riskini həssaslıq təhlilindən istifadə etməklə idarə edir. Qrupun iri bazar riski təmərküzləşməsi yoxdur.

Faiz dərəcəsi riski

Faiz dərəcəsi riski maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində dəyişməsi riskidir.

Cari ilin mənfəətinin həssaslığı 31 dekabr 2020-ci il tarixinə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri əsasında hesablanmış bir il üçün xalis faiz gəliri üzrə faiz dərəcəsinə ehtimal edilən dəyişikliklərin təsiri. 31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli məbləğdə dəyişən faiz dərəcəli qeyri-ticarət maliyyə aktivləri mövcud deyil.

Valyuta riski

Valyuta riski – maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə təəddüd etməsi riskidir. Qrup özünün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatına və pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatına qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi komitəsi valyuta riskini AZN devalvasiyasının və digər makroiqtisadi göstəricilərin qiymətləndirilməsi əsasında açıq valyuta vəziyyətini idarə etməklə tənzimləyir. Bu, Qrupa valyuta dərəcələrinin milli valyutaya qarşı əhəmiyyətli dəyişməsindən zərərləri minimallaşdırmaq imkanını verir. ARMB-nin tələblərinə uyğunlaşmaq məqsədilə Xəzinədarlıq Departamenti Qrupun açıq valyuta mövqeyinin gündəlik monitorinqini həyata keçirir.

Valyuta riskinə həssaslıq

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun ABŞ dolları və Avronun AZN-ə nisbətə məzənnələrinin artmasına və azalmasına həssaslığı göstərilir. Bu həssaslıq dərəcələri əsas rəhbərliyə valyuta riski haqqında daxili hesabatlar verildəndə istifadə edilir və rəhbərlik tərəfindən valyuta məzənnələrində mümkün dəyişikliyin qiymətləndirilməsini əks etdirir. Həssaslıq təhlili yalnız xarici valyuta ilə ifadə edilmiş mövcud monetar maddələri əhatə edir və onların çevrilməsi zamanı dövrün sonunda valyuta məzənnələrində müəyyən dəyişiklikləri nəzərə alaraq düzəlişlər edir. Həssaslıq təhlili zamanı xarici kreditlər, eləcə də kreditin verildiyi valyuta kredit verənin və ya borc alanın valyutasından fərqli olanda Qrup daxilində kreditlər daxildir.

31 dekabr 2020-ci il və 2019-cu il tarixlərində aktivlərin dəyərləri əsasında vergidən əvvəl mənfəətə təsir:

	31 dekabr 2020-ci il		31 dekabr 2019-cu il	
ABŞ dolları	+20%/-3%	(130,836)/19,625	+10%/-3%	(98,454)/29,536
Avro	+22%/-10%	4,504/(2,047)	+10%/-6%	2,353/(1,412)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi**Ədalətli dəyər iyerarxiyası**

Ədalətli dəyəri açıqlamaq üçün Qrup aktiv və öhdəliklərin siniflərini aktiv və ya öhdəliyin təbiəti, xüsusiyyətləri və riskləri və ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri əsasında müəyyən etmişdir:

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Qiymətləndirmə tarixi
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
DÜGƏD ilə ölçülmüş qiymətli kağızlar	31 dekabr 2020-ci il	755,567	16,150	–	771,717
Ofis binaları	31 dekabr 2020-ci il	–	–	145,587	145,587
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2020-ci il	2,504,501	–	–	2,504,501
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	31 dekabr 2020-ci il	–	–	55,058	55,058
Amortizasiya edilən dəyərle ölçülmüş qiymətli kağızlar	31 dekabr 2020-ci il	–	–	109,903	109,903
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2020-ci il	–	–	2,505,784	2,505,784
Müştərilərə verilmiş kreditlər "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2020-ci il	–	109,588	2,299,905	2,409,493
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2020-ci il	–	–	66,573	66,573

31 dekabr 2020-ci il	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2020-ci il	–	–	56,917	56,917
Müştəri hesabları "Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	31 dekabr 2020-ci il	–	4,689,167	771,789	5,460,956
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2020-ci il	–	206,507	13,700	220,207
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2020-ci il	–	1,476,297	4,704	1,481,001
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2020-ci il	–	–	68,263	68,263

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərle ölçülən aktivlər					
İnvestisiya qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	204,388	3,273	–	207,661
Ofis binaları	31 dekabr 2019-cu il	–	–	149,822	149,822
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	31 dekabr 2019-cu il	2,789,673	–	–	2,789,673
Mərkəzi Banklarda məcburi pul qalıqları	31 dekabr 2019-cu il	–	–	60,059	60,059
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	3,179,615	3,179,615
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2019-cu il	–	83,188	2,136,464	2,219,652
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	693,281	693,281
Digər maliyyə aktivləri	31 dekabr 2019-cu il	–	–	32,980	32,980

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
	Qiymətləndirmə tarixi	Aktiv bazarlarda qeydiyyatda alınmış qiymət (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il					
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	31,979	31,979
Müştəri hesabları	31 dekabr 2019-cu il	–	4,503,362	1,103,311	5,606,673
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	31 dekabr 2019-cu il	–	–	89,055	89,055
Digər borc öhdəlikləri	31 dekabr 2019-cu il	–	87,645	16,859	104,504
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	31 dekabr 2019-cu il	–	1,476,297	4,704	1,481,001
Digər maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2019-cu il	–	–	111,959	111,959

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

24. Ədalətli dəyərin ölçülməsi (davamı)**Ədalətli dəyər iyerarxiyası (davamı)**

Aşağıda Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir:

	<i>Balans dəyəri</i> <i>2020</i>	<i>Ədalətli dəyər</i> <i>2020</i>	<i>Balans dəyəri</i> <i>2019</i>	<i>Ədalətli dəyər</i> <i>2019</i>
Financial assets				
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,504,501	2,504,501	2,789,673	2,789,673
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	55,058	55,058	60,059	60,059
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	2,505,784	2,505,784	3,179,615	3,179,615
Amortizasiya edilən dəyərlə ölçülmüş qiymətli kağızlar	109,903	109,903	-	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,397,018	2,409,493	2,165,804	2,219,652
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	576,729	576,729	693,281	693,281
Digər maliyyə aktivləri	66,317	66,317	32,980	32,980
Maliyyə öhdəlikləri				
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	56,917	56,917	31,979	31,979
Müştəri hesabları	5,460,956	5,464,802	5,606,673	5,606,673
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	88,217	88,217	89,055	89,055
Digər borc öhdəlikləri	220,207	220,207	104,504	104,504
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,490,500	1,555,176	1,526,354	1,481,001
Digər maliyyə öhdəlikləri	68,263	68,263	111,959	111,959

Aşağıda qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə etməklə ədalətli dəyərlə qeydə alınmış maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi təsvir olunur. Buraya alətləri qiymətləndirərkən bazar iştirakçılarının edəcəyi fərziyyələrin Qrup tərəfindən qiymətləndirilməsi daxildir.

Sabit dərəcəli maliyyə alətləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınan sabit dərəcəli maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri ilk dəfə tanındığı zaman mövcud olan bazar faiz dərəcələrinin analoji maliyyə alətləri üçün təklif edilmiş cari bazar dərəcələri ilə müqayisə edilməsi yolu ilə qiymətləndirilir. Sabit faizli depozitlərin qiymətləndirilmiş ədalətli dəyəri analoji kredit riski və ödəmə müddəti olan borclar üçün pul bazarında qüvvədə olan diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri əsasında hesablanır. Birjada buraxılmış borc alətlərinin ədalətli dəyəri elan edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Buraxılmış istiqrazlar üçün bazar qiymətləri mövcud olmayanda ödəniş tarixinədək qalan müddəti nəzərə almaqla cari faiz dərəcəsi ilə gəlirlilik əyrisi əsasında diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətləri modeli istifadə edilir.

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

25. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin təhlili

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə olan aktivlər və öhdəliklər, Qrupun aktivləri realizasiya etmək hüququ və öhdəliyi yerinə yetirməli olduğu müqavilə müddətinin qalığı üzrə göstərilir (gözlənilən ödəmə müddəti qalan müqavilə müddətinə bərabərdir, 31 dekabr 2019-cu il tarixli "Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər istisna olmaqla, bu halda səhmdarların müqavilə müddətini uzatma qərarı nəzərə alınır). Müddət bitəndə Qrup aktivləri reallaşdırmaq hüququna və öhdəlikləri ödəmək öhdəliyinə sahib olur. Qrup, "1 il ərzində" müqavilə müddəti bitən aktivləri və öhdəlikləri cari, "1 ildən artıq" olanları isə uzunmüddətli hesab edir. Qrupun müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş diskont edilməmiş ödəmə öhdəlikləri "Risklərin idarə edilməsi" adlı 23-cü Qeyddə göstərilir.

	2020			2019		
	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi	1 il ərzində	1 ildən artıq	Cəmi
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	2,504,501	-	2,504,501	2,789,673	-	2,789,673
Mərkəzi banklarda məcburi pul qalıqları	55,058	-	55,058	60,059	-	60,059
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər	2,502,740	3,044	2,505,784	3,171,789	7,826	3,179,615
İnvestisiya qiymətli kağızları	153,649	727,971	881,620	71,257	136,404	207,661
Müştərilərə verilmiş kreditlər	933,607	1,463,411	2,397,018	686,555	1,479,249	2,165,804
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər	-	576,729	576,729	-	693,281	693,281
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	-	200,766	200,766	-	192,993	192,993
Cari mənfəət vergisi aktivləri	-	-	-	4,387	-	4,387
Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri	-	709	709	-	1,029	1,029
Digər aktivlər	68,629	13,968	82,597	33,986	13,257	47,243
Cəmi aktivlər	6,218,184	2,986,598	9,204,782	6,817,706	2,524,039	9,341,745
Banklar və digər maliyyə təşkilatları qarşısında öhdəliklər	46,717	10,200	56,917	31,979	-	31,979
Müştəri hesabları	5,360,214	100,742	5,460,956	5,511,644	95,029	5,606,673
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər	88,217	-	88,217	89,055	-	89,055
Digər borc öhdəlikləri	21,825	198,382	220,207	22,859	81,645	104,504
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	34,384	1,456,116	1,490,500	34,282	1,492,072	1,526,354
Cari mənfəət vergisi öhdəlikləri	-	-	-	74,748	-	74,748
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlikləri	-	89,464	89,464	-	83,498	83,498
Digər öhdəliklər	98,962	2,666	101,628	138,715	2,491	141,206
Cəmi öhdəliklər	5,650,319	1,857,570	7,507,889	5,903,282	1,754,735	7,658,017
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	567,865	1,129,028	1,696,893	914,424	769,304	1,683,728

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar

24 sayılı "Aidiyyəti olan şəxslərə dair açıqlamalar" MUBS-a uyğun olaraq tərəflər bu halda aidiyyəti hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarındadır. Hər bir potensial aidiyyəti tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir. Aidiyyəti olan şəxslər arasında əməliyyatlar aidiyyəti olmayan şəxslər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılır.

Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatların həcmi, ilin sonunda qalıq balansları və il üzrə əlaqəli xərc və gəlir aşağıda göstərilir:

	2020		2019	
	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya	Aidiyyəti olan şəxslərdə qalıqlar	Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	108,820	2,504,501	126,494	2,789,673
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	2,465,480	2,508,493	2,825,550	3,188,441
Banklardan və digər maliyyə təşkilatlarından alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	-	(2,709)	(4,176)	(8,826)
İnvestisiya qiymətli kağızları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Asılı müəssisələr	633,546 250	881,620	63,722 250	207,661
Müştərilərə verilmiş kreditlər, ümumi - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	579,595 448 1,316	2,547,283	745,839 391 1,175	2,288,549
Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(3,759) (21) (857)	(150,265)	(8,595) (10) (14)	(122,745)
Digər aktivlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	32,524	82,597	41	47,243
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	579,924	579,924	702,392	702,392
"Aqrarkredit" QSC-dən alınacaq məbləğlər üzrə dəyərsizləşmə zərərləri üçün ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(3,195)	(3,195)	(9,111)	(9,111)
Müştəri hesabları - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(3,499,395) (1,104) (7,760)	(5,460,956)	(3,912,810) (606)	(5,606,673)
"Aqrarkredit" QSC-yə ödəniləcək məbləğlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(88,217)	(88,217)	(89,055)	(89,055)
Banklar və digər maliyyə şirkətlər qarşısında öhdəliklər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(328)	(56,917)	(3,732)	(31,979)
Digər borc öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(206,317)	(220,207)	(87,645)	(104,504)
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	1,294,727 128 148	1,788,157	490,100	659,953
Akkreditivlər və zəmanətlər - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	335,051	1,028,511	318,303	907,795
Balansdan kənar öhdəliklər üzrə ehtiyat - Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri - Qrupun əsas rəhbərlik heyəti - Digər aidiyyəti şəxslər	(3,667) (2) (13)	(40,038)	(4,681)	(86,822)

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

26. Aidiyyəti olan şəxslərə dair məlumatlar (davamı)

Grupun əsas rəhbərlik heyətinə ödənilən məbləğlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020		2019	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>
Əsas rəhbərlik heyətinə ödənişlər:				
- işçilərə qısamüddətli ödənişlər	(11,065)	(88,770)	(9,372)	(73,094)
Cəmi	(11,065)		(9,372)	

Əsas rəhbərlik İdarə Heyəti üzvlərdən, İcraçı Direktorlardan və departament direktorlarından ibarətdir və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə onlara ümumi ödəniş 11,065 min AZN təşkil etmişdir.

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərində başa çatan illər üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatla əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlarda tanınmış aşağıdakı məbləğlər daxil olmuşdur:

	2020		2019	
	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>	<i>Aidiyyəti olan şəxslərlə əməliyyatlar</i>	<i>Maliyyə hesabatları başlığı altında cəmi kateqoriya</i>
Faiz gəliri		442,866		474,408
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	159,725		224,646	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	61		37	
- Digər aidiyyəti şəxslər	132		90	
Faiz xərci		(141,328)		(135,888)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(96,446)		(96,419)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(10)		-	
- Digər aidiyyəti şəxslər	(83)		(128)	
Faiz hesablanan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə (zərərləri) / zərərlərinin qaytarılması		(20,186)		(37,765)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	4,837		(1,288)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(10)		10	
- Digər aidiyyəti şəxslər	(206)		14	
Potensial öhdəliklər və kredit öhdəlikləri üzrə dəyərsizləşmə zərərlərinin qaytarılması / (dəyərsizləşmə zərərləri)		23,394		14,059
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	1,014		(2,719)	
Xarici valyuta ilə əməliyyatlardan gəlirlər – dilinq		47,346		68,248
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	33,972		38,299	
Haqq və komissiya gəliri		82,148		90,163
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	20,409		14,565	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	5		14	
- Digər aidiyyəti şəxslər	20			
Haqq və komissiya xərci		(21,274)		(24,572)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(1,000)		(3,686)	
Əməliyyat xərcləri		(177,259)		(143,619)
- Hökumət orqanları və dövlət müəssisələri	(13,784)		(4,048)	
- Qrupun əsas rəhbərlik heyəti	(11,065)		(9,372)	

(Cədvəllərdəki rəqəmlər min Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

27. Kapital adekvatlığı

Qrup fəaliyyətinə məxsus olan risklərdən qorunmaq məqsədilə kapital bazasını fəal şəkildə idarə edir. Qrupun kapitalının adekvatlığı 1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşmasının təyin etdiyi əmsallarla idarə edilir və tənzimləyicinin müəyyən etdiyi əmsallardan istifadə edilməklə nəzarət edilir.

Qrup tərəfindən kapitalın idarə edilməsi siyasətinin əsas məqsədi – Qrupda kapitalla bağlı müəyyən olunmuş xarici tələblərin yerinə yetirilməsinin, habelə fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdarların dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı reytinglərinin dəstəklənməsinin təmin edilməsidir.

Qrup iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Qrup səhmdarlara dividend ödənişləri məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara və ya kapital qiymətli kağızlarını buraxa bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyicinin təyin etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay onların hesablanması təsvir edən, Qrupun Baş Maliyyə İnzibatçısı tərəfindən təhlil edilib imzalanmış hesabatlar vasitəsilə monitorinq edilir.

ARMB kapital adekvatlığı əmsalı

ARMB banklardan nizamlayıcı kapital üçün minimal 1-ci dərəcəli kapital və cəmi kapital adekvatlığı əmsalını risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərin müvafiq olaraq 6% və 11% dərəcəsində saxlamağı tələb edir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank həmin tələblərə əməl etmişdir.

1988-ci ilin Bazel Kapital Razılaşması əsasında kapitalın adekvatlığı əmsalı

Qrupun beynəlxalq risk əsaslı kapital adekvatlığı əmsalı, Bazel Sazişinə uyğun olaraq, sonrakı dəyişikliklər və bazar risklərini ehtiva edən düzəlişlər ilə hesablanır.

31 dekabr 2020-ci və 2019-cu il tarixlərinə bu əmsallar Bazel Sazişinə əsasən minimum 8.0% əmsaldan yuxarı olmaqla aşağıdakı kimi olunmuşdur:

	2020	2019
1-ci dərəcəli kapital	1,608,988	1,580,032
2-ci dərəcəli kapital	187,418	150,690
Çıxılın: kapitaldan tutulmalar	(83,498)	(71,257)
Cəmi tənzimləyici kapital	1,712,908	1,659,465
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	4,877,449	4,130,704
1-ci dərəcəli kapital əmsalı	32.99%	38.25%
Cəmi kapital əmsalı	35.12%	40.17%

28. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

COVID-19 pandemiyasına qarşı mübarizə çərçivəsində Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tətbiq olunan səyahət məhdudiyyətləri, karantin, iş yerlərinin və digər yerlərin bağlanması və ölkə daxilində müəyyən ərazilərə hərəkətin məhdudlaşdırılması kimi sərt tədbirlər 18 yanvar 2021-ci il tarixində sona çatmışdır.

2021-ci ilin aprel ayında Moody's reyting agentliyinin İnvestorlar Xidməti Bankın ilkin kredit qiymətləndirilməsi reytingini yeniləmişdir və ilkin kredit qiymətləndirilməsi reytingini b3-dən b2-yə yüksəltmiş, uzunmüddətli yerli və xarici valyuta depozit reytinglərini B1 və uzunmüddətli tərəf risk reytingini Ba3 səviyyəsində təsdiqləmişdir. Uzunmüddətli yerli və xarici valyuta depozit reytinglərinin proqnozları sabitdən müsbətə dəyişdirilmişdir.